

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Fakulta přírodovědně-humanitní
a pedagogická

Výchovné postupy v organizacích Pionýr, z. s. a Junák - český skaut, z. s.

Bakalářská práce

Studijní program: B7505 – Vychovatelství
Studijní obor: 7505R004 – Pedagogika volného času
Autor práce: **Karolína Macková**
Vedoucí práce: PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Karolína Macková
Osobní číslo: P15000145
Studijní program: B7505 Vychovatelství
Studijní obor: Pedagogika volného času
Název tématu: Výchovné postupy v organizacích Pionýr, z. s. a Junák -
český skaut, z. s.
Zadávací katedra: Katedra pedagogiky a psychologie

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl:

Popsat a porovnat principy výchovy a typické výchovné postupy v organizacích Skaut a Pionýr.

Metody:

- rozhovory s vedoucími obou organizací
- rozbor dokumentace zkoumaných organizací
- komparace výchovných postupů

Postup:

- studium příslušné literatury
- příprava a realizace rozhovorů
- studium a rozbor edukačních dokumentů obou organizací
- provedení komparace výchovných postupů obou organizací
- porovnání činnosti na táborech

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

BŘICHÁČEK, Václav. Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky. 2. vyd. Editor Markéta HAVLOVÁ. Praha: Junák, 2001, 405 s. ISBN 80-86109-60-7.

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

PÁVKOVÁ, Jiřina. Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času. Praha: Portál, 1999, 229 s. ISBN 80-7178-295-5.

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. Základy junáctví: Návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R.Baden-Powella "Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků. 3. nezm. vyd. Praha: Nakladatelství Merkur, 1991, 724 s., vyobr. ISBN 80-7032-001-X.

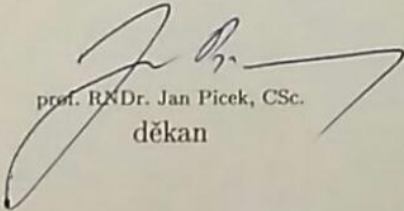
Vedoucí bakalářské práce:

PaedDr. Jitka Jursová, Ph.D.

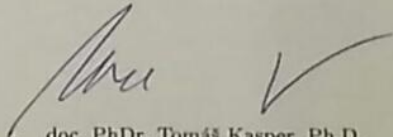
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **1. května 2017**

Termín odevzdání bakalářské práce: **25. května 2018**

prof. RNDr. Jan Píček, CSc.
děkan

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph.D.
vedoucí katedry

V Liberci dne 20. června 2017

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím mé bakalářské práce a konzultantem.

Současně čestně prohlašuji, že tištěná verze práce se shoduje s elektronickou verzí, vloženou do IS STAG.

Datum:

Podpis:

Poděkování

Ráda bych poděkovala vedoucí své bakalářské práce PaedDr. Jitce Jursové Ph.D., za vedení a dohled nad zpracováním práce, za vstřícnost a cenné rady.

Dále bych chtěla poděkovat vedoucím oddílů za ochotu při zpracování praktické části.

V neposlední řadě bych chtěla poděkovat rodině za podporu při studiu.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce bylo popsat a porovnat principy výchovy a typické výchovné postupy v organizacích Skaut a Pionýr. Teoretická část je zaměřena na mimoškolní výchovu, do které organizace patří. Dále jsou zde základní informace o obou organizacích a jejich pojetí výchovy s výsledkem porovnání jejich postupů. Do porovnání jsem také zahrnula výchovu v organizacích dříve a dnes. V praktické části, jsem se zaměřila na výchovu v praxi, a to přesněji na táborech. Konečné šetření jsem provedla metodou rozhovoru s vedoucí pionýrské skupiny a vedoucím skautského oddílu. Touto prací jsem chtěla zjistit, v čem se liší a v čem se shodují výchovné postupy v obou organizacích.

Klíčová slova: skauting, pionýr, výchova mimo vyučování

Abstract

The aim of this bachelor thesis was to describe and compare the principles of education and typical educational procedures in the Scouts and Pioneer organizations. The theoretical part is focused on out-of-school education, to which the organization belongs. There is also information about both organizations and their concepts of education with the result of comparing their practices. By comparison, I have also included upbringing in organizations earlier and today. In the practical part, I concentrate on education in practice in the camps. Finally, I conducted the interview with the leader of the pioneer group and the scout leader. With this work, I wanted to find out how the educational practices in both organizations are different and what they have same.

Key words: Scout, Pioneer, education in free time

Obsah

Úvod.....	6
1. Pojem výchova mimo vyučování	7
1.1. Pedagogika volného času	8
1.2. Významné instituce zabývající se výchovou ve volném čase.....	10
1.2.1. Školní družiny	10
1.2.2. Školní kluby	10
1.2.3. Střediska pro volný čas dětí a mládeže	11
1.2.4. Domovy mládeže	12
1.2.5. Dětské domovy.....	13
1.2.6. Základní umělecké školy (ZUŠ)	13
1.2.7. Jazykové školy	14
1.3. Česká rada dětí a mládeže	14
1.3.1. Nestátní neziskové organizace	14
1.3.2. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.....	15
2. Obsah výchovy mimo vyučování	16
2.1. Princip dobrovolnosti.....	16
3. Obsahová náplň výchovy mimo vyučování	17
3.1. Odpočinkové činnosti	17
3.2. Rekreační činnosti.....	17
3.3. Zájmové činnosti.....	17
3.4. Sebeobslužné činnosti.....	18
3.5. Veřejně prospěšné činnosti.....	18
3.6. Příprava na vyučování	18
4. Skautské hnutí	19
4.1. Historie organizace Junák – český skaut, z. s.	19
4.2. Současnost organizace Junák – český skaut, z. s.	20
4.3. Pojetí výchovné činnosti z historického hlediska v organizaci Junák – český skaut, z. s.....	21
4.4. Obsah a pojetí výchovy v současné organizaci Junák – český skaut z. s.	22
5. Pionýrské hnutí.....	30
5.1. Historie organizace Pionýr, z. s.	30

5.2.	Současnost organizace Pionýr, z. s.	31
5.3.	Pojetí výchovné činnosti z historického hlediska v organizaci Pionýr, z. s....	32
5.4.	Obsah a pojetí výchovy v Pionýrské organizaci dnes.....	32
5.5.	Ideály Pionýra	33
5.6.	Porovnání výchovy obou organizací.....	35
6.	Praktická část Junák – český skaut, z. s.....	36
6.1.	Skautský tábor.....	36
6.1.1.	Popis prostředí.....	36
6.1.2.	Tým	37
6.1.3.	Průběh tábora	37
6.1.4.	Cíle	38
6.1.5.	Výchovné postupy.....	38
6.1.6.	Denní režim tábora	38
6.1.7.	Průběh jednoho dne na skautském táboře	39
6.1.8.	Metody používané na táboře	40
6.1.9.	Evaluace tábora s účastníky	41
6.2.	Pionýrský tábor	41
6.2.1.	Průběh dne na pionýrském táboře	42
6.2.2.	Režim dne.....	44
6.2.3.	Výchovné postupy	44
6.2.4.	Metody využívané na pionýrském táboře	44
6.3.	Komparace výchovných postupů v organizacích Junák a Pionýr.....	45
6.4.	Řízené rozhovory s vedoucími	46
7.	Diskuse	48
8.	Závěr.....	50
9.	Seznam použitých zdrojů	51
10.	Přílohy	

Úvod

Cílem této bakalářské práce je popsat a porovnat principy výchovy a typické výchovné postupy v organizacích Skaut a Pionýr.

Již od základní školy jsem členkou skautské organizace a při získávání kvalifikací a studiem oboru pedagogika volného času jsem se začala zajímat o rozdíly ve výchově ve dvou největších organizacích zaměřujících se na děti a mládež, a to v organizaci Junák – český skaut, z. s. a Pionýr, z. s.. Porovnání těchto organizací, mě zajímalo hlavně z důvodu, že si jsou velmi podobné.

Ve své práci se zabývám uvedením do organizací Junák – český skaut, z. s. a Pionýr, z. s. porovnávám je z hlediska výchovy dříve a dnes. Podstatnou částí práce je zamyšlení se nad těmito změnami a komparace výchovných postupů.

Teoretická část se zabývá výchovou mimo vyučování, která má podle mého názoru v této práci svou úlohu. Proto, že se věnuji volnočasové výchově dětí a mládeže, bylo pro mě podstatné si o mimoškolní výchově zjistit co nejvíce. Na začátku tedy o ní a o institucích, které působí na vývoj jedinců, uvádím základní informace.

V souladu s cílem práce, je praktická část zaměřená na porovnání výchovných postupů na typických akcích, a to na letních dětských táborech organizací Junák a Pionýr.

1. Pojem výchova mimo vyučování

Výchova mimo vyučování je zprostředkovávána rodinou, školou, zařízeními pro výchovu mimo vyučování a dalšími volnočasovými organizacemi. Pávková ve své knize udává, že výchova mimo vyučování: *„probíhá mimo povinné vyučování a mimo bezprostředního vlivu rodiny, je institucionálně zajištěná a uskutečňuje se převážně ve volném čase.“* (Pávková 2002, s. 37)

Výchova dětí v jejich volném čase je důležitým prvkem v rozvoji. Pedagogické ovlivňování volného času je významnou oblastí výchovného působení. Poskytuje příležitost vést jedince k racionálnímu využití volného času, formovat hodnoty a zájmy, rozvíjet specifické schopnosti. Má značný význam z hlediska duševní hygieny (pozitivní vliv na studijní a pracovní výkony) a rozvíjení potřeb pro celoživotní vzdělávání.

Mimoškolní výchova se snaží preventivně předcházet nevhodným a škodlivým formám chování, které nejsou společensky přijatelné. V dnešní době snad pozitivně přispívá na využívání volného času tak, aby se kriminalita ani věk delikventů se nezvyšovaly. (Pávková 2002)

„Vhodné pedagogické ovlivňování volného času dětí a mládeže je jednou z účinných forem prevence tak závažných výchovných problémů, jako jsou projevy agresivity, záškoláctví, drogová závislost, gamblerství, závislost na virtuální droze, problémy v oblasti sexu.“ (Pávková 2002, s. 37–38)

V mimoškolní výchově používáme i další termín, a to pedagogika volného času. Na první pohled by se mohlo zdát, že výchova mimo vyučování a pedagogika volného času mohou být synonyma. Ale není tomu tak. Mají však hodně společného.

Výchova mimo vyučování (dále jen VMV) je označení jedné z oblastí výchovy, zahrnuje jednak ovlivňování volného času, dále přípravu na školu, upevňuje hygienické a kulturní návyky.

VMV klade důraz na:

1. využití odbornosti a zájmů pedagogů při organizaci zájmové činnosti
2. respektování práv dítěte, zejména při využívání volného času
3. propojení zájmových činností s vyučováním
4. princip dobrovolnosti
5. využití zájmových činností pro přípravu na budoucí povolání
6. integraci jedinců s handicapem (Hájek a kol. 2011)

1.1. Pedagogika volného času

Pedagogika volného času je vědní obor, který se zabývá teoretickými i praktickými aspekty výchovy ve volném čase. Toto odvětví pedagogiky je velmi mladou vědou, která na svém významu nabývá až ve druhé polovině 20. století. Hlavním zájmem této pedagogické disciplíny je volný čas a jeho využití nejčastěji dětmi a mládeží. Pedagogika volného času se zabývá nejčastěji obsahem, formami a prostředky jakými působit na trávení volného času dětí a mládeže. Dále úzce souvisí s činností školských a jiných zařízení, která působí na edukaci ve volném čase. V poslední řadě se také zabývá výzkumem, v jaké míře je využíván a tráven volný čas v dnešní společnosti. (Průcha 2015) Volný čas zahrnuje odpočinek, rekreaci, zábavu, zájmové činnosti, dobrovolné vzdělávání aj. Průcha ve své knize říká: *„Pedagogika volného času tyto různé typy činností nejen popisuje, ale především se snaží trávení volného času ovlivňovat, a to tím, že vede žáky a studenty k chápání toho, jak lze volný čas trávit tak, aby byl pro jedince prospěšný, aby usměrňoval a kultivoval jeho individuální zájmy a přinášel mu pocit uspokojení a seberealizace.“* (Průcha 2015, s. 93)

Pedagogika volného času plní zejména tyto funkce:

1. Funkce výchovně – vzdělávací je nejdůležitější funkcí v působení ve volném čase. Záměrně a cílevědomě zasahuje do formování osobnosti jedinců, pomocí předem promyšlených pedagogických prostředků.

Pávková uvádí: „Prostřednictvím pestrých a zajímavých činností lze děti, mládež i dospělé motivovat k osobnostně i společensky žádoucímu využívání volného času,

k získávání nových vědomostí a dovedností, k uvědomění si významu celoživotního vzdělávání.

Úspěchy ve volnočasových aktivitách přinášejí pocit uspokojení, příležitost k seberealizaci a kladnému sebehodnocení. Na základě zkušeností z rozmanitých činností si lidé vytvářejí názor na život, společnost a svět kolem nás.“ (Pávková 2011, s. 72)

2. *Funkce zdravotní* podporuje zejména zdraví tělesné a duševní vývoj – tzn. střídání činností různého druhu, výživa, hygiena. Instituce ve volném čase se snaží pozitivně ovlivňovat tak, že napomáhají pohybu a vytvářejí zdravý životní styl. Pohybové aktivity totiž kompenzují nedostatek pohybu a jsou proto nezbytnou součástí zdravého vývoje. Co je nezbytným doplňkem pro zdraví, je trávení volného času v přírodě a na čerstvém vzduchu. Můžeme si všimnout, že mnoho středisek volného času má právě aktivity zvolené tak, aby byly co nejvíce využity venkovní prostory. (Pávková 2011)

3. *Funkce sociální* ovlivňuje volný čas dětí a zbavuje rodiče do značné míry starostí v době, kdy jsou v zaměstnání nebo jsou zaneprázdnění jinými povinnostmi. Tuto funkci můžeme chápat „*i jako příležitost k vyrovnávání rozdílů mezi nestejnými materiálními i psychologickými podmínkami dětí v rodinách.*“ (Pávková 2011, s. 74) Tímto způsobem můžeme pomoci dětem ze znevýhodněných nebo problematických rodin se začlenit. Instituce se snaží o prevenci proti kriminálním činům nebo závislostem. Důraz kladou na komunikaci mezi jedinci a výchovu, kterou děti a mladiství nemusejí mít z domova na dobré úrovni. Výhodou pro sociálně znevýhodněné rodiny je fakt, že volnočasové aktivity nejsou drahé. (Pávková 2011)

1.2. Významné instituce zabývající se výchovou ve volném čase

1.2.1. Školní družiny

- jsou školská zařízení, která se především zaměřují na práci s dětmi na prvním stupni ZŠ. Plní funkci výchovnou, zdravotní a sociální v době mimo vyučování, když jsou rodiče dětí v zaměstnání. Jsou otevřené každý den před a po vyučování a o děti se zde starají vychovatelky. Výchovná činnost se orientuje na co nejširší okruh zájmů a uspokojování potřeby pohybu. Nachází se zde různorodá nabídka zájmových činností. Děti zde nacházejí nové kamarády z jiných tříd a setkávají se s další autoritou, která může ovlivnit jejich osobnost a dává jim pocit bezpečí. Nabídka zájmové činnosti ve školní družině je pro rodiče finančně nenáročná, a proto se podle výzkumů MŠMT můžeme domnívat, že je to jeden z faktorů, který pozitivně ovlivňuje zájem právě o školní družiny.

1.2.2. Školní kluby

- pracují s dětmi, které chodí na druhý stupeň ZŠ, do vyšších ročníků gymnázií a konzervatoří. Snaží se pozitivně působit na vývoj dětí a preventivně působit proti sociálním a patologickým jevům. Zájmová činnost je vyhraněná a specializovanější než ve školních družinách. Děti zde pracují plně na principu dobrovolnosti. To znamená, že si každé dítě může vybrat samo, co chce dělat a čím se bude zabývat. Cílem školního klubu je, aby děti získaly další rozšířené vzdělání a rozhled pomocí her, aktivit a kroužků. Školní klub mohou děti navštěvovat pravidelně i nepravidelně, a to většinou před výukou a po výuce na vyhrazených místech. Důležitou součástí práce školních klubů je úzká spolupráce s rodiči. Předpokladem je, aby byla dodržena všechna pravidla, která jsou stejná pro všechny členy klubu.

Aktivity ve školním klubu – pravidelné kroužky, soubory, tělovýchovné oddíly, herny, klubovny, čtenářské koutky, počítačové pracovny v prostorách klubu nebo venkovních prostorách a hřiště.

1.2.3. Střediska pro volný čas dětí a mládeže

- jsou školskými zařízeními a mají za úkol motivovat, podporovat a vést děti, žáky, studenty, mládež, ale i dospělé k rozvoji osobnosti, k získávání a rozvoji klíčových a odborných kompetencí, a to při smysluplném využívání volného času.

Činnost těchto středisek se uskutečňuje v mnoha oblastech zájmového vzdělávání nebo se zaměřuje pouze na konkrétní oblast. Knotová ve své knize uvádí, že činnosti jsou připravovány zejména pro děti ve věku 6–15 let, což znamená, že se do činnosti zapojuje 30 % dětské populace. Celkově se ve střediscích volného času aktivit účastní kolem 70 % dětí. (Knotová 2011)

Střediska fungují zpravidla po celý rok, a to i ve dnech, kdy neprobíhá školní vyučování. Nabízejí aktivity nejen dětem a mládeži, ale také dospělým a seniorům. Po celý rok neorganizují jen kroužky. Můžeme zde nalézt mnoho dalšího, a to například pořádání různých akcí, táborů, her, soutěží, kurzů a širokou nabídku dalšího vzdělávání. Při střediscích volného času můžeme často nalézt komunitní centra, která se snaží o začlenění znevýhodněných osob do společnosti. Také se stala přirozenou součástí života v obcích a je často nenahraditelným centrem společenského života. Činnost, jakou střediska volného času vykonávají určuje vyhláška MŠMT ČR č. 74/2005 Sb., o zájmovém vzdělávání. (MŠMT ©2018)

Když shrneme všechny předchozí informace, můžeme říci, že střediska volného času připravují nabídky pro další vzdělávání a připravují příležitostné činnosti, kterými jsou například turnaje, výlety nebo přednášky. Dále mají za úkol organizovat pravidelnou zájmovou činnost, na které se podílejí jak interní tak externí zaměstnanci a jsou to například kroužky nebo kluby. (Knotová 2011, s.57)

Ke střediskům pro volný čas dětí a mládeže patří **Domy dětí a mládeže**. Jejich posláním je naplňovat rekreační a výchovně vzdělávací funkci se širokou zájmovou působností. Jsou typem školských zařízení. „Zřizovateli DDM mohou být školský úřad, obec, církev, soukromý nebo jiný subjekt.“ (Pávková 2002, s. 121) Domy dětí a mládeže se snaží o všestranný rozvoj, a proto nabízejí mnoho zájmových oblastí, o které by měl být v dnešní době zájem. Můžeme zde nalézt mnoho příležitostí, které se zaměřují na dané odvětví zájmu. Patří sem například společenské vědy, estetická

výchova, tělovýchova a sport, turistika, technické, rukodělné nebo přírodovědné zaměření. „Dále DDM kromě organizování vlastní zájmové činnosti plní i funkci metodickou pro zmíněné zájmové oblasti.“ (Pávková 2002)

Dalším střediskem pro volný čas dětí mládeže jsou **Stanice zájmových činností**. Jedná se o specializovaná školská zařízení, jejichž činnost se z převážné části věnuje jedné vybrané oblasti zájmového vzdělávání. (MŠMT ©2018)

1.2.4. Domovy mládeže

- jsou školskými ubytovacími zařízeními zajišťujícími výchovu, ubytování a stravování žákům a studentům konzervatoří, gymnázií a středních škol, kteří nemohou pro velkou vzdálenost denně dojíždět ze školy domů. Domov mládeže podléhá vyhlášce č. 108/2005 sb. o školských a ubytovacích zařízeních.

Zařízení zajišťuje činnosti související s režimem dne, sebeobsluhou a přípravou na vyučování. Zaměstnanci dbají na účelné využívání volného času mládeže. Domovy mládeže se snaží o příjemný přechod z rodinného prostředí do prostředí, kde se o sebe jedinci začínají samostatně starat. Na celou výchovu zde dohlízejí vychovatelé, kteří organizují žákům volný čas a dohlízejí na přípravu na školní vyučování. Každý domov mládeže má svůj vlastní vnitřní řád a denní harmonogram, který musí studenti dodržovat. Pro studenty a žáky jsou připravené „zájmové činnosti organizované i příležitostně, samozřejmostí je i uspokojování individuálních zájmů v jiných typech zařízení výchovy ve volném čase.“ (Knotová 2011, s. 63)

Velmi důležité je respektování principu dobrovolnosti – zájmové činnosti jsou realizovány formou nabídky.

1.2.5. Dětské domovy

- jsou zařízení ústavní výchovy se specifickým posláním. Jedním z jejich úkolů je dbát na hodnotné využívání volného času, rozvoj a kultivaci zájmů dětí a mládeže. Do dětského domova jsou umísťovány děti ve věku 3–18 let, nebo do doby, než dostudují. Jsou to děti, o které se rodina nechce, nemůže nebo neumí postarat. Snahou je, aby se děti zapojovaly do volnočasových aktivit stejně jako v rodinách, takže hojně využívají další zařízení např. Domy dětí a mládeže.

Je zde umístěno nejvíce dětí. Dětské domovy fungují jako internátní zařízení, které je náhradní výchovnou institucí. Každý domov má za základní organizační jednotku výchovnou skupinu, která se nazývá jako rodinná buňka. Sourozenci, kteří jsou v této péči, jsou zařazeni do stejné výchovné skupiny. Pokud zákon stanoví jinak, mohou být sourozenci rozděleni. Volný čas využívají věnováním se svým zálibám. Volnočasové aktivity nabízejí dětské domovy na svých pozemcích nebo děti mohou navštěvovat jakákoliv jiná zařízení, ve kterých se uskutečňuje volnočasová výchova.

Jde o to, aby se tyto děti necítily nijak izolovány, a proto se dětské domovy snaží o co největší socializaci. Důležité je také říci, že děti volný čas mohou trávit také s rodiči. Můžou s nimi udržovat písemný kontakt, telefonovat si nebo se vzájemně navštěvovat. Dětské domovy se snaží podporovat veškeré aktivity vedoucí k návratu dětí do jejich rodin. Pokud však není možné se vrátit do původní rodiny, začíná spolupráce domovů s krajským úřadem, který zprostředkuje náhradní péči. (Knotová 2011)

1.2.6. Základní umělecké školy (ZUŠ)

- poskytují možnost rozvíjení zájmů v oborech hudebních, hudebně pohybových, výtvarných a literárně – dramatických. Nabízejí uplatnění dětem, mládeži i dospělým s vyhraněnými zájmy a schopnostmi v esteticko – výchovné oblasti. (Knotová 2011)

Své žáky připravují na studium na středních a vysokých školách s uměleckým zaměřením. (Pávková 2002)

1.2.7. Jazykové školy

„Jazykové školy plní funkci zájmového vzdělávání v oblasti výuky cizích jazyků.“
(Pávková 2002, s.43)

Výše uvedené typy zařízení nejsou jediné, které u nás můžeme najít. O volný čas a mimoškolní výchovu se starají i další organizace. Jedná se například o různá občanská sdružení, sdružení dětí a mládeže, tělovýchovné a sportovní organizace nebo kulturní a osvětová zařízení.

1.3. Česká rada dětí a mládeže

Česká rada dětí a mládeže (dále ČRD M) byla v roce 1998 založena osmi sdruženími dětí a mládeže. V dnešní době se počet členských organizací mnohonásobně zvýšil a pohybuje se kolem stovky. Členy ČRD M jsou různá sdružení, jak malá tak i ta největší. Tato platforma podporuje většinu celostátních, ale i regionálních sdružení dětí a mládeže. *„Posláním ČRD M je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí. Své poslání naplňuje ČRD M tím, že podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRD M hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím.“* (Česká rada dětí a mládeže © 1999-2008) Takto popisuje své poslání Česká rada dětí a mládeže na svých oficiálních stránkách.

1.3.1. Nestátní neziskové organizace

Výraznými subjekty pracujícími s dětmi a mládeží na území celé republiky jsou Junák – český skaut, Pionýr, Duha, Česká tábornická unie, Sokol a další tělovýchovné organizace, zájmová sdružení hasičů, rybářů apod. Mnoho nestátních neziskových organizací má, ale jen místní působnost. Jsou to různá sdružení přátel při školách a školských zařízeních.

Sdružení mohou vznikat založením občany nebo právnickými osobami, a to registrací u ministerstva vnitra. Nestátní neziskové organizace, které pracují s dětmi a mládeží představují důležitý prvek při tvorbě a nabídce trávení volného času. Jsou zde

kromě škol a školských zařízení a aktivně se podílejí na vytváření žádoucího a aktivního využívání volného času dětí a mládeže.

Svou činností významně doplňují a obohacují výchovně-vzdělávací činnost rodin, ale i škol a školských zařízení. Rozvíjejí u dětí a mládeže jejich schopnosti, dovednosti, talent a připravují je na budoucí život. (Hájek a kol. 2011)

1.3.2. Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Jsou subjekty, které se zaměřují na sociálně slabé prostředí. Podporují děti a mládež, které se nacházejí v nelehké životní situaci, na nízké sociální úrovni, jsou ohroženi sociálně patologickými jevy, nebo jsou součástí různých ideologických skupin nebo gangů. Cílem všech nízkoprahových zařízení pro děti a mládež je snížení či předcházení sociálních rizik a zlepšení kvality života. Vedoucí nízkoprahových zařízení se snaží vytvářet program podle svých podmínek. Služby jsou poskytovány na základě maximální přístupnosti, odstranění psychických, sociálních a jiných bariér. Účastníci programu v těchto zařízeních nemusí být nijak registrováni a jsou v anonymitě. Další výhodou je, že účast na činnosti je bezplatná. *„Základním prostředkem pro oslovení a získání klientů je atraktivní nabídka trávení volného času, touto cestou je vytvářen prostor pro přirozené navázání kontaktu s cílovou skupinou a následné poskytování sociálních služeb.“* (Hájek a kol. 2011, s.153)

2. Obsah výchovy mimo vyučování

Do výchovy mimo vyučování patří další výchovně – vzdělávací činnosti, které si v následujících částech mé bakalářské práce trochu přiblížíme. Odpočinkové, rekreační, zájmové a veřejně prospěšné činnosti tvoří náplň volného času a praktikuje se zde princip dobrovolnosti. Sebeobslužné činnosti a příprava na vyučování jsou povinnostmi.

2.1. Princip dobrovolnosti

Podle něj si, účastníci v podporujícím prostředí svých vrstevníků sami volí, jakou úroveň předpokládané výzvy přijmou.“ Instruktoři jsou povinni zajistit, že zájemci nebudou nuceni k účasti proti své vůli, a současně zájemci jsou zodpovědní za to, že budou přijímat fyzicky a psychicky akceptovatelné výzvy, podporovat v tom ostatní a bránit nátlaku na kteréhokoliv člena skupiny.

Zásady principu dobrovolnosti:

1. Účastníci programu musejí být schopni stanovit si vlastní cíle ve vztahu k aktivitě překonání určitého časového limitu, doběhnutí náročného závodu, zdokonalení v určité dovednosti atd.
2. Účastníci musí mít možnost rozhodnout, co a jak mnoho si z celé aktivity chtějí vyzkoušet. Musí mít šanci určit si svoje maximum.
3. Princip informované volby – účastník s malými zkušenostmi a znalostmi o stavbě kurzu potřebuje pro své rozhodování informace, které mu instruktor musí dodat. Přestože část účastníků vítá atmosféru tajemství a nejistoty, pro jiné znamená pocit manipulace a ohrožení. (Činčera 2007, s. 21)

3. Obsahová náplň výchovy mimo vyučování

3.1. Odpočinkové činnosti

Tyto činnosti nejsou náročné na psychický nebo fyzický stav a slouží k odstranění únavy.

Zařazují se nejčastěji po obědě, ale podle potřeby i kdykoli během dne. Do tohoto programu můžeme zahrnout klid na lůžku, klidný pohyb jako jsou vycházky, ruční práce, sběratelství dále povídání nebo třeba četba. Pávková ve své knize říká, že *„dobré uplatnění nacházejí i specifické relaxační techniky, které ve spojení s autogenním tréninkem nejen přinášejí rychlé a efektivní odstranění únavy, nýbrž mají i psychoterapeutický význam.“* (Pávková a kol. 2002, s.51)

3.2. Rekreační činnosti

Rekreační činnosti slouží také k odreagování a odstranění únavy z vyučování, jsou však pohybově náročnější. Jedná se většinou o činnosti tělovýchovné, sportovní, turistické, nebo manuální práce.

Provádíme je většinou venku a jsou vhodné pro zdravý duševní a tělesný vývoj. (Pávková a kol. 2002)

3.3. Zájmové činnosti

Zájmové činnosti jsou nejdůležitější součástí výchovy mimo vyučování. Nejčastěji je využíváme pro spokojování, rozvíjení a kultivaci zájmů. Mezi základní oblasti zájmových činností patří společenskovední, přírodovědné, pracovní-technické, tělovýchovné, sportovní, esteticko - výchovné.

Ve výchově mimo vyučování je kladen velký důraz na rozmanitost činností. V ideálním případě je výchova jedince mnohostranně s jedním hlavním zájmem, který má na celý život a postupem času se v něm zdokonaluje. (Pávková a kol. 2002)

3.4. Sebeobslužné činnosti

„Sebeobslužné činnosti se zaměřují na vedení dětí k samostatnosti v péči o vlastní osobu a osobní majetek.“ (Pávková a kol. 2002, s. 51)

Mezi základní návyky patří dodržování hygieny, vkusného oblékání, péče o pořádek a čistotu prostředí, návyky při jednání s lidmi (společenské chování, práce s informacemi). Proto, abychom měli v dostatečné míře úspěch u vychovávaného, je důležité kontrolovat, zda všechny základní návyky dodržuje. Podmínkou je pravidelnost, denní režim a důslednost. (Pávková a kol. 2002, s. 51)

3.5. Veřejně prospěšné činnosti

Veřejně prospěšné činnosti vedou děti k dobrovolné práci ve prospěch druhých lidí. Snaží se podílet na ochraně a tvorbě životního prostředí, pomoci slabším, starším nebo osobám nemocným, podílejí se také na kulturní a osvětové činnosti. Výše zmíněné aktivity *„se při dobrém pedagogickém vedení výrazně podílejí na formování kladných charakterových vlastností a podněcování žádoucích sociálních vztahů.“ (Pávková a kol. 2002, s. 52)*

3.6. Příprava na vyučování

Příprava na vyučování je okruhem činností, které souvisejí s plněním školních povinností.

V různých výchovných zařízeních se na přípravě podílejí jiným způsobem. Důležité je, aby si zachovali přístup jaký mají mít, a uvědomovali si a přistupovali k dětem tak, aby pro ně bylo vše pochopitelné. Zabývají se vypracováním písemných nebo jiných zadaných úkolů, rozšiřováním a prohlubováním poznatků z vyučování, konkretizací a praktickým využitím. Příprava na vyučování by se v největší míře měla lišit od vyučování a měla by být zajímavá. Vychovatelé, kteří se podílejí na přípravě na vyučování by měli tyto aktivity vhodně zařadit do režimu dne a vytvořit tak optimální podmínky pro učení. (Pávková a kol. 2002)

4. Skautské hnutí

Skauting je celosvětové hnutí, jehož cílem je výchova a sebevýchova dětí a mladých lidí. Skauting je dobrovolné, nepolitické sdružení sdružující členy a členky bez rozdílu národnosti, náboženství, politického přesvědčení, rasy a jiných rozdílů. Posláním Junáka je podporovat rozvoj osobností mladých lidí, jejich duchovních, mravních, intelektuálních, sociálních a tělesných schopností tak, aby byli po celý život připraveni plnit povinnosti k sobě samým, bližním, vlasti, přírodě a celému lidskému společenství v souladu s principy a metodami, stanovenými zakladatelem skautského hnutí, lordem Robertem Baden-Powellem a zakladatelem českého skautingu, prof. A. B. Svojsíkem.

4.1. Historie organizace Junák – český skaut, z. s.

V této kapitole bych chtěla přiblížit historii skautingu v České republice. V létě roku 1911 odjíždí profesor A. B. Svojsík do Anglie, aby poznal zdejší skauty. O rok později vychází jeho kniha Základy Junáctví, která je překladem anglického originálu Scouting for boys. V červenci téhož roku začíná první skautský tábor nedaleko hradu Lipnice s třinácti chlapci. V roce 1913 se již skauti zabydlují v prvních podsadových stanech – světovém unikátu, který dodnes obdivují skautky a skauti z celého světa. Brzy se ke skautingu přidávají dívky. Na podzim roku 1914 zakládá první družinu skautek s názvem Sasanky Vlasta Koseová. První tábor skautek se koná v roce 1915 u Živohoště. Během 20. století se Junák – český skaut dostává několikrát do úzkých. Zpočátku musí překonat 1. světovou válku. Skauti se aktivně účastní při zakládání republiky. V prvních dnech a týdnech svobody a nezávislosti se do služeb československé vlády a jejích orgánů dali čeští skauti, kteří zaručovali spolehlivé a rychlé dodávání listovních zásilek mezi úřady. Vznikají tak první poštovní známky s tematikou skautingu na světě. Poprvé je organizace zrušena rozhodnutím K. H. Franka z 28. října 1940, kterému předchází rozehnaní a zákazy letních táborů. Během druhé světové války mnoho skautů hájilo myšlenky skautingu v ilegálním odboji či za hranicemi protektorátu. Sedm stovek z nich za to zaplatilo životem. Někteří čeští skauti pak působí v oddílech v zahraničí, jiní se skrývají i s oddíly v dalších organizacích (Klub českých turistů, Klub Mladého hlasatele). Skauting byl obnoven již v květnu 1945,

poválečné nadšení pro skauting přivádí čtvrt miliónu členů. Další rok je v Praze odstartován 1. ročník Svojsíkova závodu pro družiny.

V roce 1946 je vystavěna kamenná mohyla Ivančena na Lysé hoře v Beskydech na památku popravených skautů účastnících se nacistického odboje.

Dalším mezníkem je rok 1948. Organizace je začleněna do Svazu československé mládeže a roku 1950 rozpuštěna. Totalitní režim nedovoloval působení organizace založené na demokratických principech. Řada skautských vůdců je obětí politických procesů a stráví roky v komunistických žalářích.

Další obnovení skautingu přichází roku 1968 v souvislosti s Pražským jarem a 29. března tak organizace obnovuje svou činnost. Rozmach činnosti končí s rokem 1970. Skauting je potřetí na dlouhou dobu potlačene. I v tomto následném období pracují některé oddíly v jiných organizacích a daří se jim zachovat i skautský program. České a slovenské oddíly fungovaly i v exilu.

Po sametové revoluci v roce 1989 je opět obnovena činnost skautské organizace a 28. prosince téhož roku jsou schváleny stanovy organizace Český Junák – svaz skautů a skautek. Znovu vznikají skautská střediska v mnoha městech. Junák se stává členem mezinárodních skautských organizací. Skauti se opět pouštějí do budování svého hnutí. O jejich činnost je velký zájem a organizace se rozrůstá. V roce 1993 jsou vytvořeny nové organizace pro rozdělenou republiku.

4.2. Současnost organizace Junák – český skaut, z. s.

Na XI. Valném sněmu Junáka v roce 2005 je přijat dokument Charta českého skautingu na počátku 21. století. Předcházela mu mimo jiné úvaha o tom, jak mají vypadat a jaké vlastnosti, schopnosti a dovednosti vzhledem k principům a poslání skautingu mají mít v dnešní době mladí lidé, kteří úspěšně projdou skautskou výchovou. Charta se stává impulsem pro inovaci skautského výchovného programu a pro modernizaci organizace.

V roce 2007 slaví celý svět sté výročí vzniku skautingu. Narozeninové oslavy probíhají i v Praze. Petřínská rozhledna je ověšena skautským šátkem (příloha č.1) a na Staroměstském náměstí oslavují skauti z celé České republiky 100 let hnutí, které

překonalo všechny myslitelné hranice. Našlo si cestu mezi zeměmi, kulturami, náboženstvími a dokázalo překonat i překážky v těžkých obdobích. Oslavy vrcholí na mezinárodním Jamboree v srpnu v Anglii. Setkává se tu více jak 40 tisíc lidí, aby sdíleli společnou myšlenku: One World – One Promise (Jeden svět – jeden slib).

Organizace za sto let své existence ovlivnila životy tisíců lidí. Můžeme mezi nimi najít právníky, prezidenty, lékaře, politiky, herce, vědce, spisovatele, novináře, sportovce. Skauting vychovává silné osobnosti. V roce 2012 se čeští skauti ohlédli za uplynulým skautským stoletím. Ale před sebou mají silnou budoucnost moderní organizace postavené na prověřených principech a myšlenkách. Roku 2015 se díky průzkumům zjistilo, že za posledních 8 let přibylo více než 25 procent skautů a nárůst v uplynulém roce byl největší za posledních 25 let. Skauti jsou s 53 tisíci členy největší výchovnou organizací pro děti a mládež v zemi. Dobrodružství, příroda, fair play a parta kamarádů prostě táhnou. Navíc největší výchovná organizace pro děti a mládež mění své jméno z dosavadního *Junák – svaz skautů a skautek ČR* na staronové *Junák – český skaut*. Tento zkrácený název si skauti a skautky odhlasovali na Valném sněmu v Litomyšli v roce 2014 a vrátili se tak k názvu, který organizace nesla už v době svého vzniku v roce 1914. (Skaut © 2018 - Junák - český skaut, z. s.)

4.3. Pojetí výchovné činnosti z historického hlediska v organizaci Junák – český skaut, z. s.

Antonín Benjamín Svojsík ve své knize *Základy Junáctví* uvádí, že při vzniku organizace se výchova upírala dvěma směry, o které se zasloužil Ernest Thomson Seton, který byl pro to, aby skauting byl pro romantičnost, poetičnost a lásku k přírodě, kdežto pro Roberta Baden – Powella byla důležitá výchova v pořádek a kázeň, jelikož byl jako důstojník v armádě a tyto podněty pro něho byly důležité. (Svojsík 1991, s. 22)

Antonín Benjamín Svojsík chtěl ale zachovat z každého něco, a proto se snažil z hochů vychovat jak milovníky přírody tak objevitele či pozorovatele. Význam zůstával pořád stejný – formování osobností. Chtěl naučit hochy umět se v přírodě skrýt i pracovat, dělat činnosti, které podpoří dobré mínění o skautech ve společnosti a vychovat zdatné junáky ve všech oblastech jak fyzických tak psychických. (Svojsík 1991)

Když se více přiblížíme do historie, můžeme si povšimnout toho kolik hoši trávili času v přírodě a kolik ve městě. Co se týče uceleného programu výchovy, ten byl a je v průběhu let novelizován. Hlavní myšlenka je, ale pořád stejná a to ta, že skaut by měl ctít zákony, ideje a myšlenky skautského hnutí.

4.4. Obsah a pojetí výchovy v současné organizaci Junák – český skaut z. s.

1. Cíle skautské výchovy

Základními prvky vedoucí k naplnění cílů jsou principy a poslání, skautský slib a zákon. Výchovné cíle by měly úzce souviset se skautskými hodnotami a měly by být praktické. Cílem je tedy vychovat právoplatné občany našeho státu, kteří budou ctít hodnoty a naplňovat skautský slib a zákon, i když zrovna nejsou na schůzce nebo skautské akci. Cílem je také podporovat a rozvíjet osobnost. Při vytváření programu bychom si vždy měli říct co tím chceme dosáhnout. Pomocí různých prostředků dosahujeme daných cílů. (Břicháček 1992 s.50)

2. Základní principy výchovy v organizaci

Skautské hnutí bylo založeno na třech základních principech. Anglický originál uvádí tyto principy jako „Duty to“, což znamená odpovědnost vůči. V českém překladu je však uváděno povinnost vůči, což asi není vhodné, protože odpovědnost znamená měl bys a povinnost musíš. Proto je vhodnější použití výrazu odpovědnost, který označuje vztah vycházející zevnitř člověka, který je kontrolován vlastním svědomím. Je snadné tyto odpovědnosti odříkat, ale mnohem důležitější je znát jejich význam a dokázat ho naplnit v každodenním životě.

Nyní bych ráda uvedla jak jsou psané organizací:

- a) **Odpovědnost vůči ostatním** je chápána jako věrnost své vlasti, která by měla usilovat o mír. Dále je to snaha o vzájemné pochopení, které souvisí se spoluprací mezi lidmi, národy a různými sociálními skupinami a je pojata jako závazek, při němž se podílíme na rozvoji společnosti. Je také chápána jako projev úcty a lásky k našim bližním a přírodě.
- b) **Odpovědnost k Bohu** je chápána jako povinnost hledat a respektovat v životě vyšší hodnoty než jsou hodnoty materiální. Můžeme jí tedy uvádět i jako

Odpovědnost vůči vyšším hodnotám. Jde například o morálku nebo slušnost, nemusí jít nutně o víru. Cesta k uznání a přijetí těchto vyšších hodnot může vést prostřednictvím přihlášení se i k víře, proto se tento princip nazývá jako odpovědnost k Bohu. Ve skautu však není podmínkou být příslušný k určitému náboženství. V celé organizaci se nacházejí jak oddíly ateistické tak i oddíly věřících.

Kniha Čekatelská zkouška uvádí že, „Dvě nejvyšší hodnoty, na nichž skauting stojí, jsou Pravda a Láska (pro věřící synonymum Boha). Pravda jako pravdivost, pravdomluvnost, schopnost dodržovat pravidla, schopnost přijmout zpětnou vazbu, schopnost dokázat stát za pravdou i v nepříznivých podmínkách. Láska jako hluboký pozitivní vztah k lidem, přírodě, vlasti, pomoc bližním a potřebným, přátelství.“ (Čekatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s., TDC, 2016 s.19–20)

- c) **Třetím principem je odpovědnost vůči sobě.** Každý by měl být sám sobě přítelem a ochráncem. To znamená, že bychom se měli umět postarat o své zdraví, vzdělávat se a rozvíjet své schopnosti. K naplnění těchto schopností skautům pomáhá stezka, která motivuje k rozvoji, pohybu nebo vede k pochopení, jak se o sebe postarat v dnešním světě. To je zejména myšleno tak, že i přes nátlak nebezpečí číhajícího ze všech stran, skaut ví čeho se vyvarovat a jak se před těmito aspekty chránit. Prostředkem k tomu, abychom naplnili svou funkci není pouze to, že se zúčastníme vzdělávacích akcí, ale že budeme pracovat na našich slabých stránkách a dále budeme rozvíjet ty silné. Tyto tři základní principy jsou vyjádřeny i ve skautském slibu a zákonu.

3. *Didaktické principy skautské výchovy*

Skautské principy mají i dílčí cíle, které je třeba naplňovat. Nyní bych je ráda rozebrala. Postupem času se mění nebo si je každý z vůdců upravuje na základě svých vlastních zkušeností. Didaktických principů je ve skautingu mnoho a já bych zde ráda uvedla jen některé z nich. Jak už je výše zmíněno, celá skautská organizace pracuje na principu dobrovolnosti. Na většině programů se tedy podílí motivační zájem chlapců a děvčat. Skautská organizace je dobrovolné hnutí a nemůžeme tedy chtít, aby naši svěřenci plnili povinně stupně zdatnosti, odborné zkoušky nebo se povinně

zúčastňovali akcí. Junák není kroužkem, proto není povinností vůdce uchazeče o členství přijmout. Dalšími prostředky pro naplňování principů skautské výchovy jsou hry a programy, které rozvíjí osobnost každého člena. Hra je výchovným prostředkem k tomu, abychom mohli hravou formou předat i vážné a důležité věci. Systém je tedy postaven na Komenského učení hrou. Hry a soutěže jsou takovým hnacím motorem oddílové činnosti. Téměř při jakékoliv činnosti se děti srovnávají, kdo je lepší nebo výkonnější. Může jít třeba jen o to, kdo má dříve postavený stan, rychleji uklizeno nebo umyto. Dodávají tak na zajímavosti všedním úkolům.

V dalším bodě bych chtěla říci, že na skautské cestě jsou děti vedeny dospělými. Dospělý ukáže, poradí a pomůže, ale nikdy děti „nevodí za ručičku“. Ve skautské výchově se tedy děti učí samostatnosti a podle kladných vzorů, které můžou ve svých vedoucích nalézt. K tomu patří i učení se z vlastní zkušenosti spojené s poučením z chyb. Skauti by měli sami zjistit, jakým způsobem se dá práce vykonat a vědí, že pokud neudělají danou věc pořádně může dojít k nepříjemným následkům. (Břicháček 1992, s. 75–76)

4. Skautský výchovný systém

Skautská organizace má ucelený a propracovaný systém pojetí výchovy, který má vést mladého člověka tak, aby byl co nejvíce podporován jeho osobnostní růst. „Mezi hlavní prostředky patří: respektování mravních hodnot, týmová práce v malých skupinách, sebevýchova, motivace dětí pomocí příběhů, pobyt v přírodě, programy vedoucí k seberozvoji, průvodcovská role dospělých, služba společnosti, prostředí pro nové kamarádké vazby.“

Dále je skautská výchova založena na základní hodnotách jako je férová hra, spolupráce, ohleduplnost k okolí a kladný vztah k přírodě. Je také založena na skautských ideálech, ke kterým se skauti hlásí. Tento systém se ve skautingu nazývá, možná ne úplně pojmově přesně, jako „skautská výchovná metoda“.

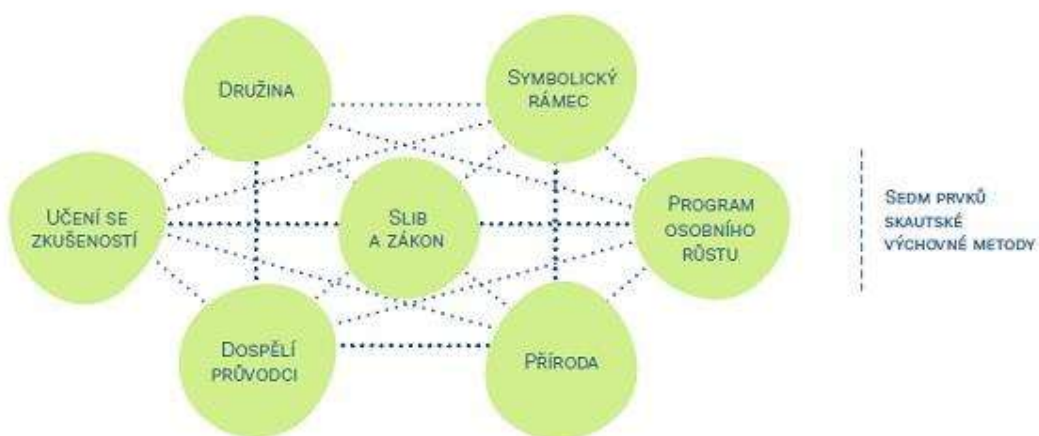
Skautská výchovná metoda vychází ze zásad, které vytvořil již zakladatel skautského hnutí. Tyto zásady jsou ověřeny dlouholetou praxí a jsou obohaceny znalostmi moderní pedagogiky.

Je založena na sedmi základních prvcích, které dohromady tvoří nedělený systém. Jedním z nich je skautský slib a zákon, který je vyjádřením životního stylu a hodnotového systému. Skautky a skauti na celém světě se hlásí ke stejným ideálům a také se řídí podle stejného zákona.

Skautský zákon nám říká, jak máme myslet, mluvit a jednat. Těmito principy bychom se měli řídit po celý život, nejen v době, kdy docházíme do skautského oddílu. Být skautem je totiž na celý život. (Junák 2014)

V následující části bych ráda přiblížila skautskou výchovnou metodu.

a) **Slib a zákon** – Prvním základním prvkem je slib a zákon. Ten je základní

oporou duchovního života skautů, pomocí jehož bychom mohly najít hodnoty v běžném životě. Celkově je, ale skautská výchova dobrovolná a pokud se člověk se slibem, zákonem nebo hodnotami neztotožňuje, není nucený tento závazek přijmout.

„Skautský slib zní:

Slibuji na svou čest, jak dovedu nejlépe:

sloužit nejvyšší Pravdě a Lásce věrně v každé době,

plnit povinnosti vlastní a zachovávat zákony skautské,

duší i tělem být připraven pomáhat vlasti i bližním.

Po složení slibu mohou věřící skauti připojit prosbu: K tomu mi dopomáhej Bůh.“

„Skautský zákon zní:

- 1. Skaut je pravdomluvný.*
 - 2. Skaut je věrný a oddaný.*
 - 3. Skaut je prospěšný a pomáhá jiným.*
 - 4. Skaut je přítelem všech lidí dobré vůle a bratrem každého skauta.*
 - 5. Skaut je zdvořilý.*
 - 6. Skaut je ochráncem přírody a cenných výtvorů lidských.*
 - 7. Skaut je poslušný rodičů, představených a vůdců.*
 - 8. Skaut je veselý myslí.*
 - 9. Skaut je hospodárný.*
 - 10. Skaut je čistý v myšlení, slovech i skutcích.“*
- (Břicháček – Skautskou stezkou, 2001, s.22–23)

Dále se skautské ideály opírají i o heslo a denní příkaz, kterými jsou *Buď připraven! A Vykonej denně aspoň jeden dobrý skutek.* (Zapletal - Skauting, 1995, s.228)

- b) Učení se zkušeností** – Druhým základním prvkem ve skautské výchově je učení se zkušeností, které je i významným mezníkem v moderní výchově. Zakladatel skautingu Robert Baden Powell zdůrazňoval, že „chlapec vždycky je spíš ochoten něco dělat, než přijímat poučení.“ Myšlenka skautingu vždy byla stavěna na tom, že je důležité se učit pozorováním, pokusy a osobní aktivitou a to bylo vysoce ceněno dr. Marií Montessori, která uplatňovala takovýto styl výchovy. Dalo by se říci, že program, který není založen na zásadě učení se zkušeností, nemůže být považován za skautský program. (Břicháček, 1992, s. 22)
- c) Družinový systém** – Skauting, jak by se na první pohled mohlo zdát, není založen jen na výchově všestranně rozvinutého jedince, ale pracuje se zde i v menších skupinách, kterým se říká družiny. Družina je zpravidla tvořena osmi lidmi, kteří spolu vzájemně spolupracují a připravují program. Družiny často napomáhají integraci mladého člověka do společnosti. Činnost v malých skupinách připravuje mladé lidi na to se ve světě dospělých prosadit.

Pokud dáme děti do malé skupiny, ve které jsou se svými vrstevníky, vzájemně se znají a mají pocit svobody, dáváme jim možnost, aby se postupně objevovali a našli svůj význam ve společnosti a dokázali přijmout odpovědnost. (Břicháček, 1992, s.22)

- d) Symbolický rámec** – Je čtvrtým prvkem, který doprovází všechny skauty na jejich cestě. Pro vlčata a světlušky je připraven program, který by je měl motivovat. Jedná se o příběhy, které je doprovází až do doby než přejdou ke skautům. Pro chlapce je motivace pomocí příběhů z Knihy džunglí a dívky jsou motivované pomocí příběhů z knihy O Lucince a kouzelné lucerně. Do symbolického rámce však patří i doprovodné příběhy a hry, které jsou součástí schůzek přes rok a vrcholí na táboře jako etapové hry. Za druhou část považujeme i symboly, které mají všichni skauti stejné a vzájemně je spojují. Patří sem skautský kroj a šátek, který se v průběhu vyrůstání v oddíle mění. Jako první se na kroji objeví nášivky, které ostatním ukazují odkud dotyčný pochází. V průběhu let se na kroj přidávají odborky, vyznamenání, slibový odznak a mnoho dalšího. V poslední řadě stojí za zmínění skautský pozdrav, který je na celém světě stejný. Je to podání levé ruky s propletením malíčku, což symbolizuje přátelství. Nebo zvednutí pravé ruky se vztyčenými dvěma nebo třemi prsty. (viz příloha č. 2)

Výchovný program Junáka uvádí několik výchovných kategorií, které jsou pro organizaci důležité. Každá výchovná kategorie má také svůj vlastní program a odbor, který se o ně stará.

Výchovná kategorie	Doporučený symbolický rámec
Benjamínci (věk 5 – 7 let)	Pohádky, poznávání cizích zemí, života v přírodě a zvířat
Světlušky (věk 8 – 10 let)	příběh Lucinky z Kouzelné lucerny
Vlčata (věk 8 – 10 let)	příběh Mauglího z Knihy džunglí
Žabičky a vodní vlčata (věk 8 – 10 let)	příběhy Čolka a Žabky
Skautky a skauti (věk 11 – 15 let)	symbolický rámec stezky, skaut jako objevitel, prostředí a hrdinové knih nebo filmů (fantasy, sci-fi, mytologie,...), historických období a dávných říší
Rověři a rangers (věk 16 – 25 let)	hledání, putování, poutník, cesta, příležitost, výzva

(Českatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s., TDC, 2016 s.80 - 81)

e) **Příroda** – Nejpřirozenějším výchovným prostředím pro skauty je právě příroda. Ta je předmětem zájmu, péče a ochrany stejně, jako je zdrojem citového a duchovního rozvoje. Není pouhou kulisou pro hraní her, ale je především jako výchovný prostředek. Dokážeme v ní formovat člověka, který se v ní dokáže spokojit s málem. Dokáže v ní uvařit, přespat, pracovat a vytvářet takové programy v jakých předá své zkušenosti dál a pomůže dětem pochopit, že je důležité umět spolupracovat. Klid v přírodě nám napomáhá vyrovnat se sám se sebou a uklidnit se od přebytečných informací. (Českatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s., TDC, 2016 s. 82–83)

f) **Program osobního růstu** – Možností, jak posilovat osobní rozvoj, je mnoho – od plnění skautské stezky, odborných vzdělávacích zkoušek, odborek nebo oddílových výzev (např. tři orlí pera). Základním nástrojem současného programu je Stezka. Obsahuje soubor aktivit a nápadů, jak se naučit něco nového o sobě, o druhých lidech, o přírodě i celém světě. Některé aktivity ve Stezce si vybírá každý za sebe, jiné plní malý tým nebo celý oddíl. Každý má možnost si vybrat to své a dosáhnout cíle.

Důraz klademe na kompetence – nestačí jen něco znát, ale mnohem důležitější je umět své znalosti využít ve správnou chvíli. (Junák, 2014) Při plnění stezek nebo odborek nejde o porovnávání schopností dětí navzájem, ale hlavně o osobní růst a zdokonalování se každého jedince zvlášť. Skauting není založený pouze na hrách, ale také na kladení si různých překážek, které je důležité zvládnout a posunout se dál. K tomu nám mohou pomoci vzory (dětské i dospělé) a snaha o přiblížení se jim změnou postojů a chování. Důležitý je tedy všestranný a hlavně individuální růst každého jedince, který je založený na vnitřní motivaci a její podpoře. (Čekatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s., TDC, 2016 s.82–83)

- g) Dospělí průvodci** – *„Dospělí ve skautingu hrají roli průvodců mladého člověka, tedy těch, kteří mu nejen ukazují cestu, ale také mu pomáhají, podporují jej a povzbuzují; to vše s respektem k jedinečné lidské bytosti, která dříve nebo později musí za svou cestu převzít plnou odpovědnost.“* (Čekatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s. 2014 s. 3) Mladší se samozřejmě učí přirozenou cestou od těch starších a starší pomáhají mladším, které vedou k samostatnosti. Vůdci družin a oddílů se dále vzdělávají, aby se přizpůsobili novým skutečnostem a nezůstávali ve vývoji pozadu. K tomu jim pomáhají různé vzdělávací kurzy a školení. (Čekatelská zkouška, Junák – český skaut, z.s., TDC, 2016 s.84–85) Využívání skautské výchovné metody je při práci v oddílech závazné. Je potřeba výchovné metodě rozumět, a tedy opírat o ní činnost. Je stavebním kamenem, který dělá ze skautingu právě skauting.

5. Pionýrské hnutí

Pionýr je demokratické, dobrovolné, samostatné a nezávislé sdružení dětí, mládeže a dospělých. Zabývá se výhradně osvětovou, výchovnou a vzdělávací činností. Obhajuje a uspokojuje zájmy a potřeby dětí a členů sdružení. Tvoří a naplňuje sociální, kulturní a sportovní programy s ohledem na ochranu práv dětí a rozvíjení jejich dobrovolné zájmové činnosti. Hlásí se k „Úmluvám o právech dítěte“ a „Listině základních práv a svobod“ a tím se tak podílí na naplňování jejich zásad. Podporuje českou státnost a vede své členy k aktivnímu občanství a kladným morálním hodnotám. Umožňuje svým členům i dalším účastníkům svých aktivit uspokojovat jejich zájmy a potřeby prostřednictvím všestranné činnosti, převážně v dětských kolektivech při pravidelné celoroční činnosti, prázdninových a jiných volnočasových aktivitách, jak na republikové, tak na mezinárodní úrovni. Organizace funguje zejména na činnosti dobrovolníků, kterým je zajištěno servisní zázemí. Díky pověření ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy je schopna zajišťovat odbornou způsobilost a vzdělávání dobrovolníků pro vedení kolektivů dětí a mládeže a pro odborné a speciální funkce v činnosti sdružení.

„Pro účely sdružení může vykonávat zejména vydavatelskou a nakladatelskou činnost, grafické a kreslířské práce, vyrábět hry a hračky, poskytovat ubytovací služby, agenturní činnost v oblasti kultury a umění, pořádat výstavy, veletrhy, přehlídky a odborné akce, pořádat odborné kurzy, školení a jiné vzdělávací akce včetně lektorské činnosti, pořádat kulturní produkce, zábavy a provozovat zařízení sloužící k zábavě, organizovat sportovní a turistické akce.“ (Statut a Program Pionýra, 2013, s.1)

5.1. Historie organizace Pionýr, z. s.

První organizace, která měla ve svém názvu Pionýr existovala od roku 1919 v Sovětském svazu. Oficiálně byla založena až na V. Sjezdu Ruského komunistického svazu mládeže dne 19.5. 1922. Organizace byla podřízena komunistické straně Sovětského svazu a byla především určena k výchově mládeže v duchu komunistické ideologie. Z toho nám jasně plyne, že první Pionýr byl prokomunistický. Na našem území se pionýrská myšlenka příliš neuchytila a po komunistickém puči v únoru roku 1948 hledala komunistická strana jednotnou organizaci, která by jí zajistila ovlivnit

mládež. V tu dobu zde byla jako masová organizace sdružující děti, mládež a dospělé Junák. (Pionýrská encyklopedie 1978)

Historie organizace u nás sahá až do roku 1949, kdy jejím oficiálním názvem byla Pionýrská organizace Československého svazu mládeže. Organizace pod tímto názvem fungovala až do roku 1968. Sdružovala děti a mládež a měla usnadňovat Komunistické straně Československa působení na mládež základních škol.

Pionýrská organizace Československého svazu mládeže vznikla v dubnu roku 1949. Díky zakázané činnosti Junáka se do ní začali přihlašovat děti i z dalších zakázaných organizací. V období Pražského jara v roce 1968 se organizace rozpadla. V období mezi rokem 1968–1970 se po vytrvávající snaze vytvořit pestrou nabídku pro děti různých zájmů se řada svébytných spolků opět rozpadla a po dvou letech vznikla Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže. Takto pracovala až do Sametové revoluce v roce 1989, kdy se pomalu začínaly opět obnovovat další mládežnické organizace. (Pionýr © 2018 – Pionýr, z. s.)

5.2. Současnost organizace Pionýr, z. s.

Na začátku roku 1999 se mnoho pionýrských pracovníků sešlo. Díky různorodým představám některé pionýrské skupiny ukončily svou činnost, jiné se přidaly k obnoveným organizacím jako byl Junák, A-TOM, Duha apod. Podstatná část společně obnovila samostatného Pionýra, který byl v té době ještě jako federativní spolek, ale od roku 1993 se stal spolkem svébytným. Zahájila se tak také nejdelší nepřerušovaná činnost pionýrského hnutí. Organizace vyšla z pedagogických a výchovných struktur a neváže se k žádné ideologické tradici tehdejšího hnutí. Nijak se nepodílí na jakémkoliv prosazování komunistické ani jiné politické ideologie. Nehlásí se tak ani k žádné politické straně.

V současnosti je v pionýrské organizaci registrováno 10 933 členů do 26 let v bezmála 600 oddílech v ČR. Každoročně se pionýři setkávají na nejrůznější republikových akcích jak je „Ledová Praha“ , „Pionýr Open“ nebo jednou za dva roky konaná akce pod názvem „RESET“. (Pionýr © 2018 – Pionýr, z. s.)

5.3. Pojetí výchovné činnosti z historického hlediska v organizaci Pionýr, z. s.

Dříve se organizace nazývala: „*Pionýrská organizace Socialistického svazu mládeže*“ a ve své činnosti vycházela z tradic předchůdců pionýrského hnutí, poznávala je a v nových podmínkách je rozvíjela. Současně byla hnutím dětí a organizací, která je vychovávala.

Pionýrská organizace měla specifické výchovné úkoly, jimiž byly například rozvíjení se po stránce sociální, příprava dětí na život ve společnosti, a to takovou formou, která je aktivně zapojí

do společenského života. Dále je uváděno, že organizace byla školou společenských aktivit a angažovanosti, která vedla děti k samostatnosti, k sebevýchově a k sebevzdělávání.

Základním zaměřením organizace v historii byla také ideovost a společenskopolitické zaměření činnosti. Ideovost se prolínala veškerou činností pionýrské organizace, která přijímala a uplatňovala hodnoty a perspektivy socialismu a komunismu. (Schneiderová a kol., 1988, s. 201–202)

5.4. Obsah a pojetí výchovy v Pionýrské organizaci dnes

Organizace Pionýr ve své výchově usiluje o plné zapojení do činnosti kolektivu, které odpovídá schopnostem a možnostem každého člena sdružení tak i u ostatních účastníků akcí konaných organizací. Prostřednictvím her chtějí přinášet dětem a mladým lidem vše, co můžou v dospělosti využít ve vztahu nejen k sobě samému, ale i ke svým blízkým a okolí. Za hlavní výchovný prostředek je právě využívána hra a také všechny její podoby. Zároveň se při svých aktivitách, nejčastěji tedy hrách, zabývá i osvětovou, výchovnou, vzdělávací a charitativní činností. Při aktivitách je kladen důraz na různorodost a všestrannost, která je brána jako nezbytná součást rozvoje osobnosti dítěte a mladého člověka. Při výchově přispívá k tomu, aby ze členů vyrostli lidé čestní, svobodní, samostatní, spravedliví, ale také aktivní a solidární. Touto činností tak přispívají v nejvyšší možné míře svým vlastním příkladem a jednáním. Podílejí se na rozvoji osobnosti dětí a mladých lidí, a chtějí být přínosem

pro společnost, ve které se budou podílet na prevenci kriminality a sociálně patologických jevů.

Ve výchovných projektech užívají laický a nenáboženský pohled na dění jak u nás tak ve světě kolem nás a své členy vedou k toleranci jiných pohledů na lidský vývoj. (Statut a program Pionýra, 2013, s. 12)

Děti se při výchově připravují na praktický život. Pionýr díky uceleným programům nabízí široký rozvoj osobnosti. Hlavní myšlenkou je, aby byl rozvoj nenásilný, zábavný a nebyl strohý. Díky získaným kompetencím, které napomáhají k umění řešit problémy, lépe se učit, komunikovat se mohou dostat do uceleného procesu výchovy a poznání. (Pionýr © 2018 – Pionýr, z. s.)

5.5. Ideály Pionýra

Výchovná práce v pionýru se opírá o základní kameny, které vyjadřují určité hodnoty. Mezi ideály Pionýra patří překonání, pomoc, poznání, paměť, pravda a přátelství. Každý z ideálů je vždy opřený o nějakou činnost, se kterou se spojí. Noční hlídka vede k překonání, společný úklid klubovny

k pomoci. Zavítání do muzea a jiných kulturních zařízení spojují poznání i paměť. Děti se naučí přiznat vlastní chybu, a to patří k ideálu pravdy.

Když všechno prožijí s kamarády, je to podstatou ideálu přátelství.

Ideály Pionýra jsou základní osnovou výchovné práce a vycházejí tak z tradičních evropských hodnot a pravidel chování. Cílem výchovy je tedy vychovat slušné a aktivní občany, kteří budou kvalitně přispívat ke zlepšení okolí.

Nyní bych ráda citovala z programu Pionýra:

Pravda - "Pionýr chrání pravdu a plní dané slovo."

- konej a hraj čestně

- chraň pravdu a dané slovo

- buď upřímný a spravedlivý

Poznání - "Pionýr je pracovitý, učí se."

- poznej sám sebe

- objevuj krásu a dobro

- osvoj si vědění, znalosti a dovednosti

Přátelství - "Pionýr je přítelem všech dětí."

- poznávej názory druhých a přemýšlej o nich

- chraň přátelství, dopřej sluchu druhým

- buď ohleduplný a kamarádský

Pomoc - "Pionýr je statečný a kamarádský, pomáhá ostatním"

- pomáhej nezištně a z přesvědčení

- chraň bezbranné a slabší a pomáhej jim

- zastaň se utlačovaných

- rozvíjej solidaritu se strádajícími a trpícími dětmi všech kontinentů

Překonání - "Pionýr je čestný a spravedlivý."

- překonej sám sebe, své špatné vlastnosti a návyky

- nauč se ovládat sám sebe

- buď tělesně zdatný

- buď statečný ve slovech i činech, překonávej překážky

Příroda - "Pionýr chrání přírodu a život na Zemi."

- objevuj krásu a tajemství přírody

- chraň přírodu a život na Zemi

- uč se žít v souladu s přírodou

Paměť - "Pionýr má rád svou zem."

- pamatuj osud a odkazů svého národa

- chraň památky minulosti

- poznávej dějiny lidstva

(Statut a program Pionýra, 2013, s. 13)

5.6. Porovnání výchovy obou organizací

Základní principy výchovy, na kterých jak v minulosti, tak současnosti stavějí obě organizace jsou z mého pohledu pořád stejné. Pojetí skautingu se dodnes staví na Svojsíkových Základech Junáctví. I když byl skauting obohacen o moderní techniku, nikdy se nepřestal zajímat o přírodu a život v ní. Pionýři se v dnešní době oprostili od jakékoliv ideovosti a političnosti. Myšlenka, ale zůstala stále stejná a to, že se snaží vychovat slušné a aktivní občany naší země.

V obou organizacích je kladen velký důraz na výchovu. Během čtení odborné literatury jsem si povšimla, že Junák má lépe a hlouběji propracovaný výchovný systém. Staví na myšlenkách, používá metodické příručky a snaží se o dobrou výchovu podle principů a hodnot, které by měl každý člen organizace cítit. V tom se, ale Pionýrská organizace odlišuje.

Důraz je kladen na výchovu pomocí her, děti dělají jen to, co doopravdy chtějí. Obě organizace, se shodují na tom, že chtějí ze svých členů vychovat řádné občany.

6. Praktická část Junák – český skaut, z. s.

Cílem výzkumu bylo najít a popsat odlišnosti a shody ve výchovných principech v organizacích Junák – český skaut, z. s. a Pionýr, z. s.. Pomocí zúčastněného pozorování a rozhovorů jsem mohla zjistit, jakým způsobem v organizacích pracují. Díky rozboru dokumentace, jsem nahlédla do historických údajů obou organizací jejich vývoje. Pomocí získaných dat, které jsem výše zmíněnými způsoby získala, jsem mohla začít s komparací.

6.1. Skautský tábor

Na tábor, kterého jsem se v létě roku 2017 účastnila, jsem jela jako vedoucí. Oddíly, které na tábor vyrazily, pocházejí z Ústí nad Labem. V průběhu roku spolu spolupracují a jsou z jednoho střediska. Jedná se o dívčí oddíl a oddíl koedukovaný, který má ve svých řadách převážně chlapce.

Tábor se konal u obce Labská stráň u Děčína a zúčastnilo se ho 17 dětí ve věku od 8 do 17 let a 6 vedoucích.

Skautský oddíl je základní výchovnou jednotkou ve skautingu. Je to skupina dětí, mládeže a dospělých, kteří se podílejí na celoročním chodu oddílu. Oddíl může být čistě chlapecký, dívčí nebo smíšený. Dále se rozděluje do družin, které se určují buď podle věku nebo podle pohlaví.

Oddíly bývají podle struktury organizace ve střediscích, která je spravují. Středisko je základní organizační jednotka s právní subjektivitou. Měla by mít pod sebou nejméně tři oddíly, které musí mít alespoň 12 dětí. Každý rok v létě jezdí skautské oddíly nebo střediska na tábory po celé České republice. V každém středisku to chodí jinak a buď jezdí všechny věkové kategorie dohromady nebo se rozdělují. Tábor je vyvrcholením celého školního roku a většinou i celoroční hry, která se může přetvořit na celotáborovou hru nebo může být úplně jiná.

6.1.1. Popis prostředí

Tábořiště se nachází na louce u lesa nedaleko vesnice Labská stráň. V okolí je mnoho jehličnatých lesů a skal, které běžně při programu využíváme. Nedaleko od

tábora, se nachází hotel Belveder, u kterého jsou otevřené vstupy do jeskyní. Labská stráž se tyčí nad kaňonem Labe nedaleko města Děčín.

6.1.2. Tým

Tým vedoucích se celoročně věnuje dětem na schůzkách a táborem jim chce dát hezké ukončení roku. Při přípravě tábora jsou právě schůzky vedoucích důležité. Většinou se připravuje celotáborová hra, doplňuje se vybavení, domlouvají se organizační záležitosti. Každý člen týmu má svou úlohu, má na starosti určité úkoly, musí zabezpečit konkrétní situace. Tyto schůzky celý tým spojují a pomáhají společně zvládnout a připravit kvalitní program. Komunikujeme spolu tak, aby nám vše vyhovovalo.

Setkáváme se a řešíme problémy, které by u jednotlivých aktivit mohly nastat. Mluvíme o krizových situacích a hledáme způsoby, jak je správně řešit a jak jim předcházet.

6.1.3. Průběh tábora

Tábor se konal 14 dní v červenci. Za dětmi nemohou přijíždět návštěvy, jak to u některých táborů bývá. To první, co děti udělají po příjezdu na tábořiště, je ubytování po dvojicích do stanů. Potom se seznámí s táborovým řádem. První večer proběhne zahajovací oheň, při kterém jsou děti seznámeny s táborovou hrou. Druhý den ráno je nástup v krojích, kdy je vyvěšena státní vlajka, účastníci zpívají skautskou hymnu a je zaseknuta do špalku tzv. sekyra práce. Ta je zaseknuta po celou dobu tábora u stožáru. Vlajka se sundává večer a ráno se opět vyvěšuje. Každý den se řídí denním programem, který visí na nástěnce a děti jsou s ním seznámeny při nástupu. Uprostřed tábora se děti vydávají na dvoudenní výpravu do okolí s přespáním v přírodě. Při slavnostním ohni někteří členové skládají skautský slib. Tomuto slavnostnímu okamžiku předchází splnění úkolů skautské stezky. Děti mají služby v kuchyni, hlídky a starají se o pořádek v táboře. Zajišťují dřevo a pitnou vodu na vaření. Družiny si připravují program k ohni, vymýšlejí si pokřik, vlajku a název družiny. Mezi sebou potom soutěží a plní úkoly táborové hry. Tábor je ukončen opět slavnostním ohněm a poté je vyseknuta sekyra práce. Před odjezdem se celé tábořiště uklidí. Odpad jsme třídili.

6.1.4. Cíle

Cíle hlavní a vedlejší jsou určeny samotnou organizací a k nim si každý oddíl může přidat své vlastní. Tento ucelený systém se nazývá výchovná metoda, kdy naším cílem je naučit děti mravním hodnotám, které budou ctít celý život.

Protože na táboře máme různé věkové skupiny, snažíme se všechny naučit pracovat v malých skupinkách, u kterých pak pozorujeme vývoj. Dalším důležitým cílem je rozvoj manuální zručnosti. Každý den je určená služba, která se stará o dřevo, o vodu a pomáhá při vaření a mytí nádobí. Při těchto činnostech vidíme, co vše děti nezvládají a pomocí ukázky a praktické zkušenosti se mnoho věcí naučí. Cíle na táboře se odrážejí od celoročního programu. Dbáme hlavně na to, aby si děti tábor užily a odjížděly obohaceni o nové zkušenosti a měly mnoho zážitků.

6.1.5. Výchovné postupy

Díky ucelenému systému výchovy, kterým je skautská výchovná metoda a principy skautingu se snažíme o to abychom kvalitně děti vychovávali. Pomocí praktických dovedností se jim snažíme předat zkušenosti, které se dětem mohou hodit. Díky metodickým materiálům, stezkám a příručkám pro věkové kategorie mnohé rozebíráme pomocí diskuzí na společenská témata.

Každý den má daný program, který chceme, aby všichni dodržovali. Tím, že neslevujeme ze svých nároků, působíme tak kvalitněji na výchovu a vývoj jedinců. V průběhu tábora, mají děti na starosti různé práce. Mytí nádobí nebo práce v kuchyni pozitivně ovlivňuje samostatnost, práce se dřevem a chození pro vodu dává dětem pocit důvěry.

6.1.6. Denní režim tábora

7:00 budiček

7:10 rozsvička

7:45 ranní hygiena

8:00 snídaně – nástup

9:00 dopolední program

11:00 svačina

13:00 oběd

13:30 – 15:00 polední klid

15:00 odpolední program

16:00 svačina
18:00 večere – nástup
19:00 večerní program – osobní volno
21:30 večerní hygiena
22:00 večerka

Grafická podoba programu (viz příloha č. 3)

Denní program upravujeme vždy na místě a podle počasí a potřeb. Jelikož máme i děti, které jedou poprvé na tábor, musíme brát v potaz, že nemusí jednotlivé aktivity zvládat. Celotáborová hra se jmenovala Kolem světa. Každý den začínal scénkou, která byla úzce spjatá s jedním územím. Zde jsme dělali všechny aktivity. (viz. tabulka) Po programu se sejdeme ke krátké reflexi, která nám pomůže řešit různé situace. S průběhem aktivit po dobu tábora jsem byla velice spokojená.

6.1.7. Průběh jednoho dne na skautském táboře

Pokud přijedete na tábor a chcete zažít alespoň jeden den na vlastní kůži, můžete. Zúčastníte se celého chodu a nahlédnete blíže do organizace. Celý den začíná ranní rozcvičkou, při které se běhá, cvičí, protahuje nebo se hrají krátké úderné hry. Tentokrát bylo součástí rozcvičky i koupání

v bazénku, ovšem jen pro otužilce. Poté následuje snídaně a ranní hygiena. Důležité je dodržování časového harmonogramu a proto děti popoháníme.

Po snídani je zapískána příprava na nástup, což pro všechny znamená, že se mají jít obléci do krojů. V Junáku máme daný krojový řád, který upravuje, jak má kroj při slavnostních nástupech vypadat. Vedoucí tábora určí vlajkovou četou, která ráno bude vztyčovat a večer snímat státní vlajku.

Pokud vedoucí vidí, že jsou všichni nachystaní před stany, pískne se nástup. Celý tábor se tak seřadí u stožáru a jen vedoucí tábora dává pokyny. Při vztyčování vlajky se zpívá Junácká hymna, celý tábor tak stojí v pozoru a zdraví skautským pozdravem. Poté opět jen vedoucí udá pokyny a následně se slova ujme vedoucí dne. Ten má za úkol seznámit všechny účastníky tábora s denním harmonogramem a uvede všechny do děje. Po uvedení programu přichází na řadu organizační věci a dotazy. Vedoucí tábora opět dá pokyny a rozpustí nástup. Děti se většinou převléknou z krojů do

pracovního nebo sportovního oblečení a plní podle pokynů úkoly dopoledního programu. Před obědem, a po nezbytné hygieně, si nastoupí družiny, zakřičí svůj pozdrav a jdou si pro jídlo. Po obědě mají všichni polední klid. Ten věnují především odpočinku. Někteří píšou domů, jiní čtou knížku, někteří plní klidové úkoly stezky. Často se děti setkávají k hraní deskových her nebo k rukodělným činnostem. Také odpoledne družiny plní úkoly hry nebo sportují.

Během celého dne se děti řídí podle vedoucího dne a celým programem. Snažíme se o to, aby celý průběh tábora a každý den byl rozmanitý. Věnujeme se jak celotáborové hře tak i praktickým věcem, které chceme dětem předat. Zpíváme, máme rukodělné činnosti, chodíme do lesa, štípeme dříví, chodíme na výlety, připravujeme aktivity k seberozvoji a k překonávání sama sebe. Na konci každého dne děláme opět nástup, kde zhodnocujeme den, řešíme další organizační věci a při snímání vlajky zpíváme skautskou večerku. Po večerním nástupu opět probíhá lehký program nebo osobní volno.

6.1.8. Metody používané na táboře

Skupinovou dynamikou je možno nazývat vše, co se ve skupině mezi jednotlivci děje, procesy, vztahy, změny. Pojem dynamika sám o sobě navozuje pocit působení sil, tlaku, pohybu. Přesně vystihuje to, že skupina je živým organismem, není jen “mrtvým” shlukem lidí, kteří jsou ve stejnou dobu na stejném místě. Skupina má své vlastní zákonitosti, které je třeba brát při práci s ní v potaz.

Vzniká a utváří se spolu se vznikem a zahájením práce skupiny a je v jistém smyslu charakteristikou jakékoliv skupiny. Také pracujeme na principu dobrovolnosti. Nechceme sice děti

do žádného programu nutit, ale snažíme se je správně motivovat, aby aktivitu dělat chtěly.

Pokud se do aktivity nechtějí zapojit, jsou součástí jen pasivně, ale kdykoliv se zapojit mohou. Tato situace většinou nenastává.

6.1.9. Evaluace tábora s účastníky

Závěrečná evaluace tábora probíhala v kroužku. Měli jsme míč a jen ten, kdo ho právě držel v ruce, mohl mluvit. Každý měl sám za sebe zhodnotit tábor. Co mu přinesl, co očekával, co by chtěl změnit a co přidat, a nějaké vlastní pocity a vnímání celého tábora. Každý si ze závěru odnesl své pocity a zkušenosti. Já jsem si odnesla ponaučení a vnímání té druhé strany. To, že na mě tábor působí jinak, než na mladšího skauta nebo světlušku.

6.2. Pionýrský tábor

Pionýrská skupina je statutárním orgánem a také pobočným spolkem Pionýra, z. s. a účel její činnosti tak vychází z účelu činnosti hlavního spolku, tj. zejména organizuje pravidelnou celoroční činnost, tábory a další akce, včetně těch mezinárodních. V tomto rámci je specifickou úlohou pionýrské skupiny řídit a organizačně, informačně a ekonomicky zajišťovat jednak činnosti oddílů a klubů, které zřídila, jednak společnou činnost členů pionýrské skupiny, která může být orientována i na ve spolku neorganizované děti a mládež.

V létě 2017 jsem navštívila tábor Pionýrské skupiny Tužíňáci z Jablonce nad Nisou. V radě této skupiny stojí 5 lidí, kteří zastupují, utvářejí a rozhodují. Pionýrská skupina Tužíňáci registruje něco málo přes 30 lidí. Na jaře pořádají akci pro veřejnost s názvem Pohádkový les a na podzim akci s názvem Drákulův les. Po těchto akcích se velikost skupiny zvyšuje.

Jako u každé volnočasové aktivity se i zde platí registrační poplatek a to roční, který činí 250 Kč. Jednou z výhod registrace v této pionýrské skupině je fakt, že registrované děti mají levnější tábor než děti, které do pionýru nechodí. S tím souvisí to, že na tábor kromě pionýrů jezdí i žáci základní školy Liberecká z Jablonce nad Nisou. Díky tomu mají každý rok na táboře kolem 90 dětí a jejich aktivity mohou být na mnohem vyšší úrovni.

Někdo by očekával, že členy skupiny budeme potkávat ve světlemodrých košilích s červenými šátky. Ale není tomu tak. Každá pionýrská skupina se liší a dnešní pionýr je s komunistickou dobou stále dost spojován, proto nemají důvod vystupovat na veřejnosti jako pionýři a všude to hlásat.

V tomto případě se dle mého názoru dost odchyľují od dnešního skautingu, který právě na druhou stranu o sobě dává vědět hodně. Pionýr má tzv. Koshulky které jsou něco mezi bundou a košilí, ale jsou nepovinnou součástí. Také mohou nosit šátky. Každá pionýrská skupina má svá vlastní trička, kterými jsou spojováni. Většinou bývají s maskotem.

Pionýr v dnešní době nezažívá takový boom jako jiné volnočasové organizace a přesněji tato skupina není nijak výjimečná. Například schůzky, které jinde mají každý týden, zde mají jednou za měsíc a to formou nějaké společné akce. Každá skupina pracuje jinak a jede si ve svém vlastním tempu a tak jak se jí chce. Výchova dětí je tady spíš taková, že až na akcích si vyzkouší různé dovednosti. Završením celého školního roku je samozřejmě tábor. Na tábor jezdí obvykle v turnusech a tábora se účastní kolem 90 dětí. Ty jsou rozdělené do skupin a oddílů podle věku. Na některé hry jsou i promíchané. Celá výchova stojí na pionýrských ideálech, které však dětem do očí neříkají. S touto pionýrskou skupinou na tábory jezdí i děti, které do pionýru nechodí. Jsou to žáci ze základní školy. Zvláštností je, že na tyto tábory jezdí děti jako účastníci jen do 15 let. Pokud chtějí na tyto tábory jezdit i nadále, stávají se z nich instruktoři. Předávají ostatním to, co se oni sami naučili a snaží se děti vést tak, jak nejlépe umí. S hlavní vedoucí tábora jsem si vše domluvila a v Radimi u Jičína jsem byla vyzvednuta a odvezena do tábora. Tam jsem byla hlavní vedoucí přivítána a představena ostatním vedoucím a kuchyňskému personálu.

6.2.1. Průběh dne na pionýrském táboře

Na začátku tábora se na stožár vztyčuje vlajka České republiky, která vlaje po celou dobu, to znamená, že děti nemívají žádné oficiální nástupy v krojích, nepívají státní hymnu a vlajku nesundávají. Na táboře jsou děti rozdělené do týmů, které jsou tvořeny různými věkovými kategoriemi a zároveň jsou rozdělené i do oddílů, ve kterých jsou podle věkových kategorií. Dalším rozdělením je to, že týmy mají barvy a oddíly mají čísla. V týmech fungují jen na určité hry a to jen párkrát za den. V oddílech jsou většinu dne a zase společně mají program a hry.

Tato pionýrská skupina není zaměřena jen na jeden okruh zájmu. Snaží se v dětech vytvořit pozitivní vztah k přírodě, umět se o sebe postarat, přežít v přírodě, myslet,

umět pracovat rukama a v neposlední řadě v dětech rozvíjet fyzickou kondici. Tu třeba i každodenní rozcvičkou, kterou má každý oddíl svou.

Po příjezdu na tento tábor jsem se snažila co nejvíce zapojit a to se mi také povedlo. Hned po mém příjezdu děti vyrážely na stopovací hru. Byla jsem přiřazena k jednomu z oddílů a začala se svým pozorováním. Po cestě měli za úkol odpovídat na otázky. Odpovědi vždy vedoucí skupiny odsouhlasil. Otázky mi přišly celkem jednoduché, byly zaměřené hlavně na chod tábora a lidi v něm. Například jak se kdo jmenuje, co budou mít k obědu, nebo v kolik hodin je budiček. Celá stopovací hra byla zakončena v obci Radim, kde si mohly děti nakoupit. Své peněženky mají uložené u vedoucích a ti jim je před obchodem rozdají. Po nakupování je děti zase vrátí. Po příchodu do tábora měli všichni táborníci osobní volno, které mohli různě využít. V táboře se nachází hřiště, basketbalový koš, ping pongové stoly nebo třeba tetherball. Vedle tábora je vysekané velké hřiště s bránami, které děti mohou také využít. Táborovou základnu mají na skvělé úrovni. Okolí celého tábora je obehnané lesy, které jsou při různých aktivitách hojně využívány. Oběd je hlášen sirénou. Děti se připravují před kuchyň s ešusy a čekají na výdej. Děti nemají žádné pokřiky, ale chodí si pro oběd od nejmladších po nejstarší. Jídelnu mají velkou, dřevěnou a krytou, což je výhoda a při nepříznivém počasí jsou pořád v suchu. Poté, co dojedí, připraví vždy oddíl, který je na řadě, věci na umývání nádobí. Všechny děti si ešusy, příbory a hrníčky umývají samy, ostatní kuchyňské nádobí myje služba. Po obědě děti mohly sportovat, odpočívat ve stanech nebo hrát společenské hry. Část odpoledního programu byla věnována celotáborové hře na téma Japonsko. Například zachraňovali japonského válečníka nebo museli utnout hlavu drakovi. Ve druhé části odpoledne hrály děti hry v lese na stanovištích, připravovaly dřevo na večerní oheň nebo vodu na sprchování. Večer u ohně táborníci zpívali, hráli na kytary, povídali si mezi sebou. Večerka je ohlašována hraním večerní táborové písně na kytaru.

6.2.2. Režim dne

8:00 budíček
8:00 – 8:30 rozcvička
8:30 – 9:00 ranní hygiena
9:00 – 10:00 snídaně
10:00 – 12:00 dopolední program
12:00 – 13:00 oběd
13:00 – 14:30 polední klid
14:30 – 16:30 1. odpolední program
16:30 – 17:00 svačina
17:00 – 18:30 2. odpolední program
18:30 – 19:00 večeře
19:00 – 21:00 večerní program
21:30 – 22:00 večerní hygiena
22:00 večerka

6.2.3. Výchovné postupy

Děti se učí tábornickým dovednostem jako je třeba štípání dříví. Hygieně, která je spojená s mytím nádobí. Snaží se o to aby děti, dělaly úkony samostatně. Díky různým sportovním hrám, které se během dní hrají se snaží o dodržování pravidel a tím i pozitivně působit na výchovu a vývoj dětí.

6.2.4. Metody využívané na pionýrském táboře

Nejvíce využívanou metodou na pionýrském táboře, je princip dobrovolnosti. Pokud se někdo z účastníků tábora, programu nechce zúčastnit nemusí. Je jen na jeho uvážení co bude chtít dělat. Instruktoři a vedoucí se snaží o to aby se děti účastnily všech aktivity. Pomocí jiného zapojení do programu, nebo přihlížení z dálky se děti vždy zapojí.

6.3. Komparace výchovných postupů v organizacích Junák a Pionýr

Pokud se zamyslíme nad tím, v jaké pozici organizace byli v historii a jaký post ve společnosti zastávaly můžeme říci, že se dost věcí změnilo. Obě organizace prošly vývojem ať už lehkým nebo nelehkým. Skauting se stále drží svých zásad, které definoval již zakladatel skautského hnutí u nás Antonín Benjamín Svojsík. Zatímco se Pionýr změnil z ideologického a politického, výchova v dobrého občana zůstala. Nemůžu říci, že by se skautské hnutí nevěnovalo výchově dobrých občanů, ale jsou i další podmínky, které jsou důležité. Jedním z nich je výchova v přírodě pomocí zkušeností. Většina dovedností, které se děti naučí na schůzkách, se prakticky vykonávají na táborech.

Při dovednostech jde o samostatnost. V pionýrské organizaci staví především na slušnosti k sobě, výchově pomocí her, které jsou zaměřené na spolupráci a na férovost. Tábory jsou jediným místem, kde si děti mohou vyzkoušet různé praktické dovednosti a snažit se být samostatný.

Dalším důležitým prostředkem ve výchově je už několikrát zmiňovaný ucelený systém výchovy, který skautská organizace má. V tom se podle mého názoru od té pionýrské liší. Celkově má pionýrské hnutí jako takové, před sebou ještě hodně práce, která se bude zabývat propracovaným systémem výchovy. Během čtení dokumentů a odborné literatury je postavení obou organizací je zcela jasné. Skauting se vždy zaměřoval a zaměřuje na výchovu v přírodě, nyní i s pomocí moderních technologií, které je potřeba v dnešní době využívat. Dále se zmiňuje velký důraz na práci v malých skupinách a snaha o život podle hodnotového systému organizace. Výchova je různorodá a atraktivní.

Pionýr se zase vždy zaměřoval na výchovu ve společnosti. Nyní se stejně jako skauting snaží o to, aby děti vychovával formami pro ně atraktivnější. Důraz je kladen na hru, na vztahy mezi sebou a okolím.

6.4. Řízené rozhovory s vedoucími

(celé rozhovory příloha č.3)

1. *Jakým způsobem pracujete s dětmi přes rok?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Schůzky a akce jednou za měsíc.

Vedoucí skautského oddílu: Každý týden oddílová a družinová schůzka.

2. *Naplňujete ideály vaší organizace?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Během roku a na tábore pracujeme podle ideálů organizace.

Vedoucí skautského oddílu: Pracujeme podle podmínek organizace. Naplnění skautské metody.

3. *Liší se děti v průběhu doby?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Ano liší. Děti měli dříve zájem dnes je těžké ho u nich vyvolat.

Vedoucí skautského oddílu: Ano, jsou jiné snažíme se dělat atraktivní program se zaměřením co by je mohlo nadchnout.

4. *Dáváte okolí vědět o tom, že ve vašem městě působíte?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Na akcích pro veřejnost.

Vedoucí skautského oddílu: Náborové akce a akce pro veřejnost.

5. *Máte nějaký nástroj, který vám určuje, že zvládáte naplnit cíle tábora?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Během dne děláme porady.

Vedoucí skautského oddílu: Na konci dne máme porady.

6. *Do kolika let mohou jezdit děti na tábory?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Do 15 let jako účastníci poté jako instruktoři

Vedoucí skautského oddílu: Nemáme určenou hranici.

7. *Máte určená pravidla, která musí děti na tábore dodržovat? Co se stane pokud pravidla nedodrží?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Ano, pravidla a táborový řád. Odjezd domů.

Vedoucí skautského oddílu: Ano, táborový řád. Odjezd domů.

8. *Jakým způsobem se děti podílejí na chodu tábora?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Pomocí služeb.

Vedoucí skautského oddílu: Pomocí služeb.

9. Jak se podílíte na výchově dětí?

Vedoucí pionýrské skupiny: Výchova pomocí her.

Vedoucí skautského oddílu: Řídíme se výchovnými programy organizace.

10. Používáte nějaké metodické pomůcky?

Vedoucí pionýrské skupiny: Metodické příručky

Vedoucí skautského oddílu: Metodické materiály a sborníky s hrami.

7. Diskuse

Cílem rozhovorů bylo zjistit, jak moc se liší organizace z pohledu vedoucích. Uvědomuji si, že podle výroků vedoucích nemohu organizace zhodnotit. Vlastní pocity, které z rozhovorů a prožitků na jednotlivých táborech mám přispějí k výrokům a subjektivně porovnám.

Otázky vedly k práci s dětmi během roku a jejich celkovému pohledu na organizace. Při první otázce jsem se ptala na chod skupiny během roku. Vedoucí pionýrské skupiny odpověděla překvapivě. Nejdříve odpověď vedla k tomu, že každá pionýrská skupina v celé republice funguje úplně jinak.

Jsou různé skupiny, které si více zakládají na práci a výchově během roku a pak skupiny, které se se svěřenci setkávají jednou za měsíc na schůzkách či akcích. Výchova v této skupině je tedy ovlivněná tím, že na děti nepůsobí celý rok, ale převážně na akcích nebo na táboře. Skupina nabírá děti po celý rok a to hlavně na akcích pro veřejnost. Tím, že spolupracují i se základní školou, ze které berou děti na tábor se počet registrovaných rozrůstá.

Ve skautském oddílu je to právě na opak. Přes rok se všichni vedoucí snaží o výchovu dětí na schůzkách, výpravách a akcích. Během roku dělají náborové akce, na kterých se snaží ukázat to co se ve skautu děti mohou naučit se zvyšuje počet nováčků. Vyvrcholení celého skautského roku je na táboře, kde se opět věnují ve velké míře spojení s přírodou, dobrodružstvím a kladným působením na vývoj dětí.

Společně obě organizace spojuje výchova a kladné příklady vedoucích na děti.

Výchova a program na táboře je opět dosti podobný, snaží se o to aby měli děti přírodu rády, neničily ji a vzájemně respektovaly sebe a ostatní.

Také tím, jakým způsobem s dětmi komunikují a reagují v průběhu tábora, si je mohou dále v organizaci udržet. Rozdílem je, že pionýrská skupina bere na své tábory i děti, které nejsou v organizaci registrované. Zkoumaný skautský oddíl tyto kroky nepodniká, chce aby na tábor jely děti, které se znají ze schůzek.

V dalších otázkách jsem se ptala, na to jak se od sebe děti liší, když porovnají své působení v organizacích dříve a dnes. Odpovědi obou vedoucích byly stejné. Děti se liší a už není tak lehké u nich projevit o cokoliv zájem.

Mladší vedoucí či instruktoři mají k dětem mnohem blíže a tak s nimi dokáží lépe komunikovat a rychleji upoutat jejich pozornost. Cílem obou organizací je aby byli děti na tábore štěstí. K tomu jim pomáhají porady, které obě porovnávané organizace na táborech mají. Z mého pohledu mi přijde dobré se během dne či večera radit o tom, jak se daří a co je třeba zlepšit. Myslím si, že to má velký přínos pro aktivity i vedoucí.

V návaznosti na to, bych chtěla doplnit fakt, že rozdílem u porovnávaných organizací je, že skauting má rozpětí výchovných skupin dost široké. Je tedy jedno, v jakém věku se do skauta přihlásíte nebo v kolika letech jedete na tábor.

V pionýru můžete jet na tábor jako dítě do 15 let a poté se tábora starší děti účastní jako instruktoři nebo vedoucí. Obě organizace poskytují další vzdělávání a kvalifikace svým registrovaným členům.

K tomu bych chtěla říci pár doplňků, které jsou v tomto porovnávání klíčové.

Jak skautská tak pionýrská organizace jsou hnutí, která jsou dobrovolná, demokratická a výchovná.

Usilují o to aby děti, které projdou výchovou se staly příkladem pro ostatní. Chtějí dokázat, že pořád existují a mohou vychovat právoplatné občany naší země, kteří budou zastávat určité hodnoty, aktivně pomáhalí okolí a kvalitně přispívali ke zlepšení života.

8. Závěr

Ve své práci jsem se pokusila o popsání a porovnání výchovných postupů ve dvou největších organizacích, které se zabývají prací s dětmi a mládeží u nás.

Teoretická část práce přináší náhled do výchovy mimo vyučování a popsání výchovy v jednotlivých organizacích. Můžeme vidět, čím se organizace od sebe navzájem liší a co mají společného.

Při hledání toho, v čem se výchova změnila, vyšlo najevo, že základní myšlenky zůstávají, ale práce s dnešními dětmi i jejich výchova jsou poněkud jiné. Skauting se snaží o úzké propojení s přírodou i s využitím technických vymožeností. Pionýr se stal neideologickým a pořád se snaží o výchovu dětí ve skupině.

V praktické části jsem se zabývala tábory, kterých jsem se zúčastnila a poznala jsem, jak fungují. Na skautském táboře je výchova v přírodě a učení se zkušeností. Na pionýrském si zakládají na vztazích mezi sebou a poznávání okolí.

Při rozhovorech jsem si mohla povšimnout několika změn, které za celou dobu vedení v organizacích nastaly. Děti jsou jiné a tak se jim i výchova musela přizpůsobit. Nezajímají se o to, o co se zajímaly děti dříve. V dnešní době je důležitá výchova a učení se pomocí zážitků a her. Tomuto trendu se musely přizpůsobit obě organizace a možná trochu více se zábavě a hrám přibližuje Pionýr. U obou organizací jsou důležité mezilidské vztahy, dodržování hodnot a zásad.

Z návštěvy obou táborů, jsem se dozvěděla fungování a průběh tábora. Pro všechny je důležité, aby děti na letním táboře byly spokojené.

V dnešní době jde do popředí zájmů hlavně zábava, která je součástí volného času a tak je potřeba ho kvalitě využít. Tomuto trendu se přizpůsobili obě organizace a svým členům tak nabízejí více zábavy a učení se hrou. Snaží se o to aby děti dělali vše dobrovolně a kvalitně využili volný čas mezi kamarády a hravou formou.

9. Seznam použitých zdrojů

BĚLOHLÁVEK, M., ČERNÁ, I., 2013. Stanovy Pionýra a program Pionýra [online]. Praha: Pionýr.[vid.18.4.2018].Dostupné:
http://servis.pionyr.cz/4651556a36/Stanovy_Pionyra_a_Program_Pionyra.pdf

BŘICHÁČEK, Václav. Skautskou stezkou: [základní příručka pro skauty a skautky. 2. vyd. Editor Markéta HAVLOVÁ. Praha: Junák, 2001, 405 s. ISBN 80-86109-60-7.

BŘICHÁČEK, Václav. Skautský oddíl I. Liberec: Skauting, 1992. ISBN 80-85421-04-6.

ČINČERA, Jan. *Práce s hrou: pro profesionály*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1974-0.

Česká rada dětí a mládeže [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z: crdm.cz/crdm/co-je-crdm

Čekatelská zkouška. Praha: Junák - český skaut, Tiskové a distribuční centrum, 2016. ISBN 978-80-7501-100-8

HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S., 2014. Junák – český skaut, z. s. stanovy spolku.

KNOTOVÁ, Dana. *Pedagogické dimenze volného času*. Brno: Paido, 2011. ISBN 978-80-7315-223-9.

MŠMT [online]. [cit. 2018-04-22]. Dostupné z:
(<http://www.msmt.cz/mladez/zajmove-vzdelavani-1>)

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999, 229 s.

ISBN 80-7178-295-5.

PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času*. 3. vyd. aktualiz. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-711-6.

Pionýrská encyklopedie. 1. Praha: Mladá fronta, 1978. ISBN 23-095-78.

(*Pionýr* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z <https://www.pionyr.cz/o-pionyru/historie/>)

(*Pionýr* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.pionyr.cz/inspirace/kompetence/>)

PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2008. 322 s. ISBN 978-80-7367-416-8.

SCHNEIDEROVÁ, Hana. *Teorie školní a mimo - školní výchovy*. 1. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1988. ISBN 14-524-88

(*Skaut* [online]. [cit. 2018-04-18]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/o-skautingu/historie>)

SVOJSÍK, Antonín Benjamin. *Základy junáctví: Návod pro výchovu české mládeže na základě systému sira R.Baden-Powella*

"Scouting" a za laskavého přispění četných odborníků. 3. nezm. vyd. Praha: Nakladatelství Merkur, 1991, 724 s., vyobr. ISBN 80-7032-001-X.

10. Přílohy

Příloha č. 1 – Petřínská rozhledna se šátkem ke 100. výročí skautingu

Příloha č. 2 – Skautské pozdravy

Příloha č. 3 – Grafická podoba programu skautského tábora

Příloha č. 4 – Grafická podoba programu skautského tábora

Příloha č. 5 – Skautský tábor

Příloha č. 6 – Pionýrský tábor

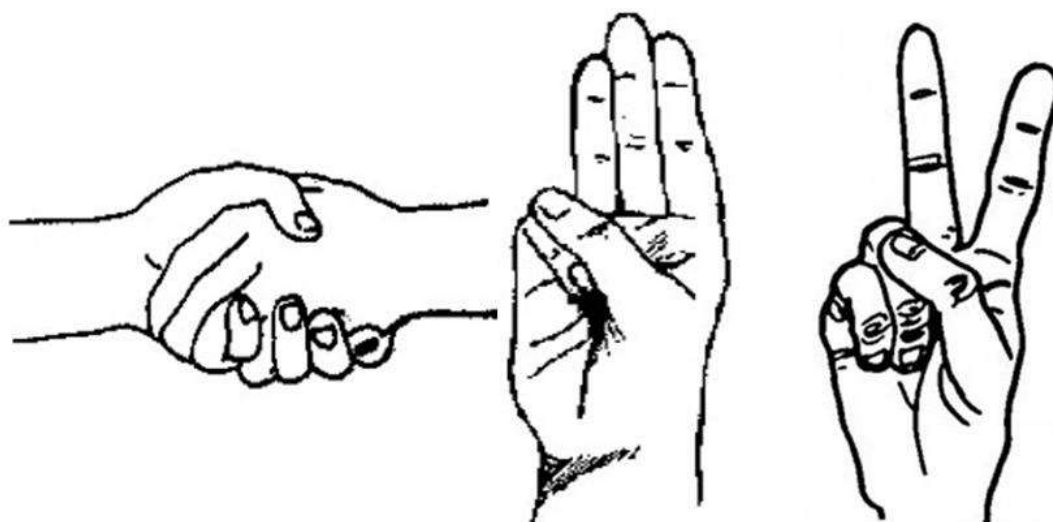
Příloha č. 1 – Petřínská rozhledna se šátkem ke 100. výročí skautingu

(Skaut online © 2007)

Příloha č. 2 – Skautské pozdravy

(Skaut online ©2018)

Příloha č. 4 – Grafická podoba programu skautského tábora

Dobrý den, chtěla bych se vás zeptat na pár otázek, které by mě zajímaly ohledně vaší organizace a táborů.

1. Jakým způsobem pracujete s dětmi přes rok?

Vedoucí pionýrské skupiny: S dětmi máme přes rok schůzky jednou měsíčně, a to se většinou setkáváme na akcích, které pořádáme buď sami pro sebe nebo i pro veřejnost. Pomocí akcí pro veřejnost nabíráme nové členy. Každoročně pořádáme tábory společně se ZŠ Liberecká a tím také přicházejí noví členové. Motivací pro to, aby rodiče dali děti k nám je, že za nízký registrační poplatek mají slevu na tábor.

Vedoucí skautského oddílu: S dětmi se setkáváme každý týden na oddílové schůzce. Každá družina má svou vlastní schůzku také jednou týdně. Zpravidla jednou měsíčně pak máme víkendové oddílové výpravy. Účastníme se také společných střediskových akcí.

2. Naplňujete ideály vaší organizace?

Vedoucí pionýrské skupiny: Během roku a na táboře se snažíme pracovat podle ideálů naší organizace. Nijak to, ale dětem neříkáme, že se jedná o pionýrské ideály.

Vedoucí skautského oddílu: V průběhu roku pracujeme se skautskou stezkou, která děti provází na skautské cestě. Chceme, aby děti věděly k jakým hodnotám se hlásí a celkově aby věděly, že skaut není kroužek, ale postoj k životu.

3. Liší se děti v průběhu doby?

Vedoucí pionýrské skupiny: Ano liší. V současnosti mají zájem o úplně jiné aktivity než měly děti dříve. Na táborech ale mají mobilní telefony a smějí je používat, jen při aktivitách ne. Podporujeme u dětí různé druhy činností a zájmů, ale není to lehké je zabavit a správně motivovat.

Vedoucí skautského oddílu: Děti jsou úplně jiné než dříve, zajímají se o úplně jiné věci. Díky vzdělávacím kurzům pro vedoucí, kde se učíme, jak s dětmi v této době pracovat, se nám daří je zaujmout. Chceme ale, aby se děti naučily mít rádi přírodu a vracely se do ní.

4. *Dáváte okolí vědět o tom, že ve vašem městě působíte?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Jak už jsem zmínila v jedné z odpovědí, připravujeme akce i také pro veřejnost. Nikde, ale veřejně nehlásíme, že jsme pionýři.

Vedoucí skautského oddílu: Pomocí náborových letáků, které vylepujeme do škol. Několikrát za rok se prezentujeme na městských akcích.

5. *Máte nějaký nástroj, který vám určuje, že zvládáte naplnit cíle tábora?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Na táborech se snažíme dělat vše pro to, aby byly děti spokojené. Pracují v malých skupinách a během dne se snažíme s dětmi a instruktory komunikovat, abychom věděli co a jak. Několikrát za den máme porady.

Vedoucí skautského oddílu: Na konci každého dne máme porady, kde zhodnocujeme průběh tábora a pokud někde něco nevychází, snažíme se to napravit.

6. *Do kolika let mohou jezdit děti na tábory?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Na tábory mohou jezdit děti do 15 let. Potom se z nich stávají instruktoři a dostávají na starosti malé děti. Instruktoři mezi 15. – 17. rokem mají za děti zodpovědnost jen v okolí tábora. Pokud se jde na výlet nebo mimo tábor, jde vždy se skupinou osoba starší 18 let.

Vedoucí skautského oddílu: Na tábory jezdí různé věkové kategorie. Starší se podílejí na přípravě programu a pomáhají s organizací a chodem tábora. V okolí tábora mají děti volnost, pokud se jde mimo tábor, jde s nimi vždy jeden dospělý.

7. *Máte určená pravidla, která musí děti na táboře dodržovat? Co se stane pokud pravidla nedodrží?*

Vedoucí pionýrské skupiny: Ano, na začátku tábora všechny seznámíme s pravidly, která visí po celou dobu tábora na nástěnce. Pokud jde o hrubé porušení řádu, jsme nuceni dítě poslat domů.

Vedoucí skautského oddílu: Ano, po příjezdu na tábořiště si uděláme s dětmi rychlý nástup, kde je seznámíme s táborovým řádem. Pokud ho v průběhu tábora poruší, voláme rodičům, kteří si pro dítě přijedou.

8. Jakým způsobem se děti podílejí na chodu tábora?

Vedoucí pionýrské skupiny: Program připravují vedoucí, děti plní aktivity. Co se týče třeba umývání nádobí, služba připraví vodu a umývá nádobí z kuchyně. Jinak si každý myje své vlastní nádobí sám.

Vedoucí skautského oddílu: Do chodu celého tábora se snažíme zapojit všechny, máme službyv kuchyni, na vodu nebo na dříví. Chceme, aby se děti naučily samostatnosti a dalším potřebným úkonům, které doma nezastávají.

9. Jak se podílíte na výchově dětí?

Vedoucí pionýrské skupiny: Jsme výchovná organizace a snažíme se je vychovávat zájmovou činností, tím co mají rádi. Vše se jim snažíme předat pomocí her a nenásilnou formou. Chceme z nich vychovat právoplatné občany naší země.

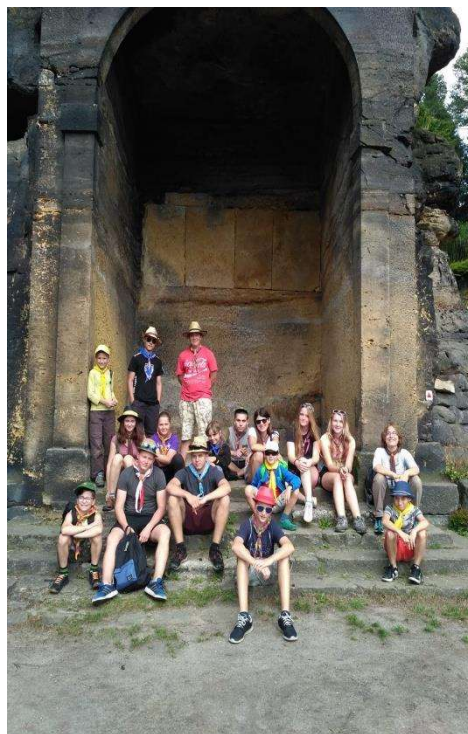
Vedoucí skautského oddílu: Jako výchovná organizace se podílíme na výchově mládeže v dost hlubokém měřítku. Programy přizpůsobujeme vývoji a tomu, jak jsou děti schopné. Organizace má své výchovné programy, kterými se řídíme.

10. Používáte nějaké metodické pomůcky?

Vedoucí pionýrské skupiny: Myslím si, že co se týče sebeuchopení a nějaké metodiky, cílení společnosti a tak vůbec, má Pionýr ještě mnohé před sebou a nějaké síly se tam vyvíjí, třeba výchovné programy. Na internetových stránkách ale máme metodické příručky pro vnitřní potřeby organizace.

Vedoucí skautského oddílu: Metodických materiálů máme v Junáku dost. Ať už je to stezka, se kterou celoročně pracujeme, tak různá odborná literatura do které je občas třeba se podívat. Používáme jak knihy plné her tak i metodické pomůcky vydané naší organizací.

Příloha č. 5 – Skautský tábor

Příloha č. 6 – Pionýrský tábor

